

divadlo

9

OCHOVNICKÉ

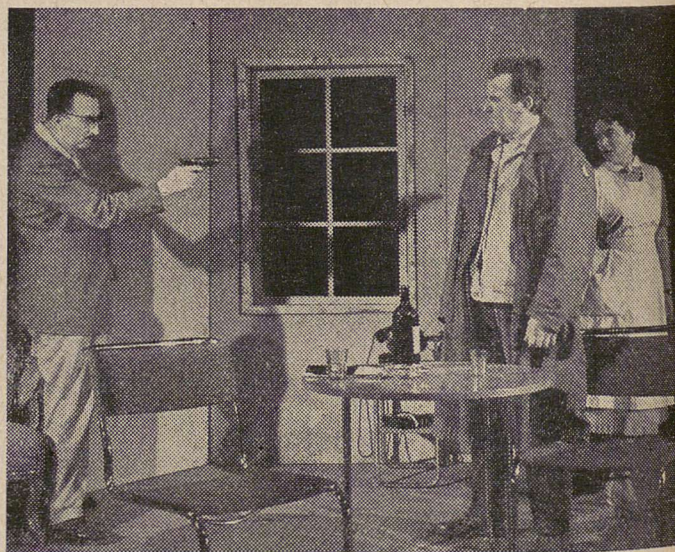

ROČNÍK
VI.
1960

Angela (V. Jarolimová), Karvašovu. Půlnoční mši hrál soubor TJ Dynama Strančice. Foto Baptista

Z Felkelovy Narkózy. Soubor Domu osvěty J. K. Tyla v Kutné Hoře

Osvětový soubor z Deštné uvedl Karvašova Pacienta 113

Zákon daný vítězstvím

VLADIMÍR SEMRÁD

Když jsem letos 1. května odjížděl na dva měsíce z Prahy, bylo mi trochu líto, že právě v těch slavných dnech patnáctého výročí naší republiky, v době předvolební kampaně a příprav na spartakiádu tu nebudu. Domy, ulice, parky krásněly, Pražské hudební jaro, výstavy, lidové slavnosti, manifestace, průvody — a já jako člen ústřední výběrové komise pro XXX. Jiráskův Hronov budu zrovna celý květen a červen jezdit po Čechách a Moravě... Ze začátku jsem nejednou až záviděl těm, kdož byli v Praze, když jsem se dovídal, co všechno se tam děje či chystá. Ale pak jsem si najednou uvědomil, že prožívám neméně velké události, i když na pohled zdaleka ne tak slavnostní.

Cože jsem to viděl a zažil? — Viděl jsem přes padesát ochotnických představení dobré, až vynikající úrovně. A všechna ta představení se hrála před plným hledištěm. Soubory přijížděly na přehlídky v pohodlných autokarech, s pěknými dekoracemi, s vlastním technickým vybavením, hrálo se v krásných kostýmech. Diváci z okolí se sjížděli autobusy i vlastními auty. Všichni byli dobře a elegantně oblečení, soustředěně vnímali umělecká díla, citlivě a správně reagovali. Žít kulturně se pro ně stává samozřejmou potřebou.

Nejen že se nám všem rok od roku líp daří, nejen že ochotnické soubory získávají pro svou činnost lepší a lepší podmínky, nejen že se každé jaro pořádá tolik místních, okresních, krajských i mezikrajských festivalů, že ta záplava je až na pováženou (a uvědomme si, co to všechno stojí) — ale především: lidé žijí jinak — líp — ve svých vzájemných vztazích, ve svém vnitřním životě.

To přece není samo sebou, že z ochotnických jevišť vymizel brak, že dnes hrají ochotnické soubory s chutí a bez přesvědčování současné a zejména sovětské hry, že diváci na tyto hry chodí a tleskají jim! Potkal jsem se během toho porotního turné s nejedním člověkem, kterého znám už řádku let. A náhle tu stáli vedle sebe vlastně dva: obraz v mé paměti, starý dva, tři roky, někdy i pět, i deset let — a skutečný člověk dnes. Ale ten rozdíl! Jak se prohloubil (a nejednou zgruntu změnil) jeho postoj k životu, jeho rozhled, znalosti, jeho režijní či herecké schopnosti! — Říká se, že lidé rostou. Myslím, že pro mnohé je tahle metafora už málo výstižná. Slabé výhonky lidství, stíněné plevem předsudků, pověr, povrchnosti, dušené sobectvím, individualismem, se proměnily v pevné větve. Koruny se košatí, nasazují na květ... Ne toliko rostou lidé — už rozkvétají!

A když jsem si tohle všechno uvědomil, když jsem si uvědomil, že takhle se žije právě tak v Krnově jako v Adamově, v Havlíčkově Brodě jako v Písku, jako — zkrátka v celé naší zemi, když jsem tohle všechno porovnával s tím, co bylo před pěti, deseti lety (nemluvím už o době před válkou), říkal jsem si radostně a hrdě: Ano, tohle všechno udělalo s lidmi a v lidech budování socialismu. Tohle už je socialismus! V úterý 12. července, když předseda Národního shromáždění Zdeněk Fierlinger položil poslancům otázku „kdo souhlasí s celým návrhem ústavního zákona Ústava Československé socialistické republiky?“, se naráz zvedly ruce všech. A tak to, co se zrodilo z bojů kolika generací i z bojů našich, z naší společné práce, to, co žijeme, co už se stalo skutkem, bylo přijato jako základní zákon našeho státu.

Za patnáct let jsme postavili budovu socialismu. Žije se nám v ní dobře. Ale jak veliké a mnohem krásnější úkoly jsou před námi! Ústava přece nejen konstatuje to, co bylo vykonáno. Ústava současně staví před každého občana nové, úchvatné cíle, jejichž dosažení upevní a zcela rozvine všechny prvky socialistického společenského řádu, i vytvoří předpoklady ke komunismu.

Setkal jsem se při práci ve výběrové komisi s desítkami lidí. Měli nejrůznější zaměstnání, bylo jim kolem dvaceti, jiným prokvétaly vlasy, někteří už měli v obličeji zapsány dlouhé roky života. Nás všechny sdužila láska k divadlu, nás všechny spojuje touha a vůle přivést ochotnické divadlo dál, výš. Pro tuhle lásku a z té vůle se dostáváme občas i do ostrých, tvrdých diskusí. Je to tak dobře. Vždyť nové, lepší se odjakživa rodí v zápasech. Ale kéž si všichni, kdo máme rádi ochotnické divadlo, uvědomíme, že může jít vpřed a výš, může se zdárně vyvíjet a rozvíjet jen tehdy, bude-li divadlem politickým, bude-li důsledně a ve všem všudy usilovat, aby mělo aktivní, pokrokovou společenskou funkci.

Jakže to stojí v 16. článku nové ústavy? „Veškerá kulturní politika v Československu, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování jsou vedeny v duchu vědeckého světového názoru, marxismu-leninismu, a v těsném spojení se životem a prací lidu.“

Drama západoněmeckého autora E. Sylwana Korčák a děti hrál soubor Severan Nové Město pod Smrkem

M. Macourek: Jedničky má papoušek. Transporta Chrudim, foto J. Zahradník

Simukov: Vrabčí hory. Divadlo mladých z Vamberka

ORBIS

1960

PÉČE O OCHOTNICKÉ HNUTÍ v nové územní organizaci

JOSEF VINÁREK

V podmínkách rozvoje vyspělé socialistické společnosti nabývá stále většího významu socialistická kultura, jejíž důležitou součástí je lidová umělecká tvořivost jako významný rys harmonického, všestranného rozvoje socialistického člověka. S rozvojem socialistických výrobních vztahů se široce uvolňují i tvůrčí síly lidu. Je úkolem společenských organizací a národních výborů, aby plně podchytily tento rozmach a vytvářely podmínky pro jeho další rozvíjení. Tyto cíle sledují i opatření v nové územní organizaci.

Nový zákon o národních výborech (ze dne 25. května 1960, č. 65/1960 Sb.), jímž byla rozšířena pravomoc a odpovědnost národních výborů a zvýšena jejich úloha v hospodářské i kulturní výstavbě, dává předpoklady pro to, aby nově zvolené národní výbory stále více rozvíjely své charakteristické rysy nejširší společenské organizace a zesilovaly svou úlohu organizátorů lidových mas v rozvíjení vyspělé socialistické společnosti. Všechna nová opatření zvyšují úlohu volených orgánů národních výborů — pléna, rady a komisi. V těchto orgánech a jejich prostřednictvím v řadě dalších aktivit se pracující podílejí na řízení hospodářské a kulturní výstavby. Proto i zásadní otázky lidové umělecké tvořivosti budou více než dříve projednávány volenými orgány národních výborů. Zvláštní postavení mají přitom *školské a kulturní komise* národních výborů, které jsou nyní — na rozdíl proti dřívějším stálým komisím — vybaveny rozhodovací pravomocí. Tyto komise budou mj. řešit i současné problémy lidové umělecké tvořivosti a koordinovat tuto činnost, protože budou také schvalovat krátkodobé plány osvětové činnosti. O těchto otázkách budou ovšem rozhodovat za účasti zástupců společenských organizací, aby ve spolupráci s nimi byla zajišťována jednotná kulturně výchovného působení.

Volené orgány národních výborů a společenských organizací budou svými opatřeními vytvářet předpoklady pro další rozvoj lidové umělecké tvořivosti mezi pracujícími a zejména mezi mládeží, aby se počet účastníků v této oblasti

podstatně zvýšil. Budou také pečovat o zvýšení ideově umělecké úrovně souborů, kroužků i jednotlivců a usilovat o úzké sepětí lidové umělecké tvořivosti s životem lidu, o její účinné působení v komunistické výchově pracujících, v politickém a veřejném životě. Při konkrétním řešení těchto otázek budou komisím pomáhat zpravidla jejich stálé *aktivy pro lidovou uměleckou tvořivost*, které nahradí dřívější komise LUT a v nichž budou pracovat zástupci společenských organizací a dalších složek organizujících LUT, zkušení dobrovolní pracovníci z řad aktivních účastníků LUT a další odborní pracovníci (zástupci uměleckých svazů, institucí a osvětových domů, profesionální umělci apod.). V čele aktivy bude poslanec příslušného národního výboru — člen školské a kulturní komise.

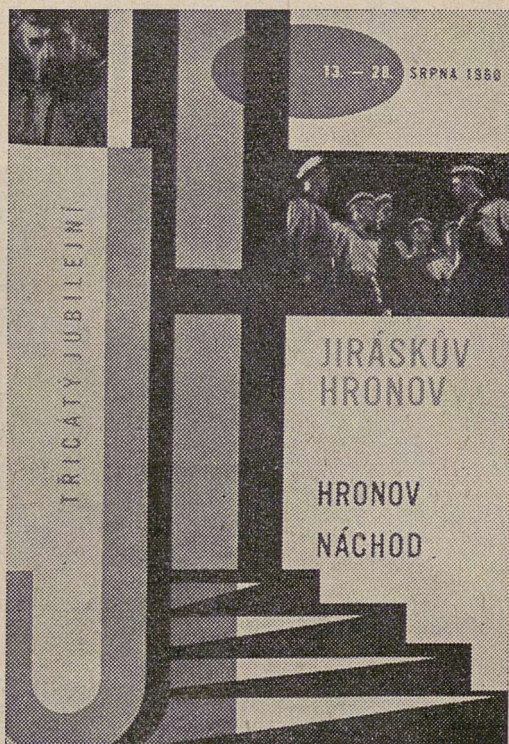
Orgány národních výborů, ROH, ČSM, ČSTV a dalších organizací čeká mnoho problémů i v oblasti ochotnického hnutí. Například i když už dochází k určitému obratu k současně hře (a tuto tendenci je třeba posilovat), jsou stále zásadní nedostatky v dramaturgii většiny souborů, neboť nevychází důsledně z podmínek prostředí, ve kterém soubor pracuje. Více pozornosti zasluhují i malé formy a jejich agitační zaměření. Vážné problémy ochotnického hnutí na vesnici znovu připomněla celostátní soutěž vesnických divadelních souborů, i když přinesla zároveň mnoho radostného a nového. Řešit tyto zásadní otázky, řídit další rozvoj jednotlivých uměleckých oborů přísluší především okresním orgánům národních výborů a společenských organizací, neboť okresy se stávají i základními centry péče o lidovou uměleckou tvořivost.

Odbornou pomoc účastníkům lidové umělecké tvořivosti bude poskytovat v okrese podle směrnic školské a kulturní komise *několik osvětových domů* s širokým okruhem dobrovolných spolupracovníků, aby se přiblížil zdroj pomoci co nejvíce vesnici (například okresní národní výbor v Příbrami ponechal z dřívější sítě osvětové domy v Dobříši, Sedlčanech a Příbrami a nově zřídil čtvrtý osvětový dům v Březnici a vymezil obvody působnosti těchto osvětových domů). Jeden z osvětových domů v okrese bude zpravidla pověřen úkoly celookresními.

V rozvíjení činnosti jednotlivých uměleckých oborů v okrese mají zvýšenou úlohu *poradní sbory* při osvětových domech, složené z nejzkušenějších a nejschopnějších amatérů a dalších odborných pracovníků. Půjde o to, aby jejich dosavadní poradní a iniciativní činnost byla rozšířena i o funkci instruktorskou a pracovní, aby členové poradních sborů pomáhali i přímo v souborech, v celém ochotnickém hnutí prosazovat a realizovat schválené zásady a dohodnuté úkoly. Vždyť například celostátní soutěž vesnických divadelních souborů ukázala také velké slabiny v metodicko-poradenské péči osvětových domů i jejich poradních sborů pro ochotnické divadlo. Ukázala na nedostatky v odborné připravenosti ochotnických režisérů, na potřebu provádět důkladné rozborů činnosti souborů apod. Bude třeba vybudovat systém ochotnických školení a kursů a zároveň co nejvíce pomáhat přímo na místě.

V krajském měřítku nebudou poradní sbory vytvářeny, protože dřívější činnost poradních sborů při bývalých krajských osvětových domech přebírají v podstatě poradní sbory v okresech, které je třeba posílit zkušenými pracovníky z krajských kolektivů. Přitom je třeba podchytit každého pracovníka. K zajištění těch úkolů, které mají nadále celokrajský dosah (organizace soutěží, celokrajské akce, pomoc v rozvoji málo vyvinutých okresů v kraji apod.), může být určitý osvětový dům (zpravidla v krajském městě) pověřen vytvořením *pracovních sborů* s celokrajskou funkcí.

Do konce tohoto roku vydají rady příslušných národních výborů podle zásad, schválených vládou, organizační řády všech osvětových a kulturních zařízení. Nejde o administrativní opatření. Jde o významnou záležitost, která musí aktivizovat všechny složky veřejného a kulturního života. Jen na základě důkladného rozboru činnosti každého zařízení a ve spolupráci se všemi organizátory osvětové práce lze dobře připravit nové organizační řády, které se stanou zároveň politicko-organizačním programem pro všechny obory osvětové činnosti na příští léta. Výrazný podíl budou mít při tom všem naši ochotníci. Přičiňme se proto, aby v nových podmínkách, které dále prohlubují demokratičnost našeho státního zřízení, patřilo ochotnické divadlo k oblastem nejprogresivnějším!

NÁVRH LIBORA FÁRY NA PLAKÁT JUBILEJNÍHO XXX. JIRÁSKOVA HRONOVA

Přijet do Moskvy v květnu znamená přijet ke konci divadelní sezóny. Divadla se rozjíždějí na pohostinská vystoupení i na zájezdy do zahraničí. Díky této skutečnosti se mi nepodařilo zastihnout divadlo Vachtangovovo, které odjelo na delší zájezd do Polska. Je čeho litovat, protože téměř jednomyslně bývá Moskvany vyslovován soud, že v současné době jsou Vachtangovci nejlepším souborem.

Podobným způsobem jsem přišel i o představení Takové lásky, kterou již více než dva roky hraje amatérské studio posluchačů moskevské Lomonosovovy univerzity — skončila jim sezóna s nadcházejícími zkouškami ve škole. Je sice pravda, že Takovou lásku hrají ještě desítky sovětských divadel — mezi nimi i gruzínské ve Tbilisi, které s ní hostovalo v Moskvě — ale všichni moji přátelé v naprosté svornosti prohlašovali, že toto studentské amatérské představení je daleko nejlepší.

Ale přes tuto smůlu bylo z čeho v divadelní Moskvě vybrat. Letmý pohled na program Velkého divadla mne přesvědčil, že jít do něho by bylo celkem zbytečné, protože takřka celý repertoár jsem viděl již před třemi roky. Každodenně vyprodané divadlo je zřejmě nenutí do nových premiér. MCHAT, svého času téměř modla v očích sovětských diváků, ztratil v poslední době mnoho ze svého prestiže a sympatie diváků se obrátily k jiným scénám. To, co se kdysi považovalo za přednost, totiž udržování inscenace každé hry na scéně po řadu, ba často po desítky let, vrátilo se divadlu jako bumerang. Málo platné, dnešní divák chce vidět na jevišti ne muzeum, ale současné pojetí byť klasických her, protože sám cítí dneska jinak, žije jinými tužbami a myšlenkami než jeho rodiče nebo prarodiče. A tak Moskevské umělecké akademické divadlo je v umělecké krizi přesto, že disponuje mimořádně kvalitním hereckým souborem. Nepochybně je jen otázkou času, kdy se opět zaskví v nové slávě. Blýskáním na lepší časy se zdá uvedení dramatisace Dostojevského Bratří Karamazových v režii národního umělce SSSR Borise Livanova.

Nesporně jednou z nejzajímavějších a zároveň — byť je to paradox — nejsoušasnějších inscenací v Moskvě je režisérská práce národního umělce SSSR Ochlopkova na hře Nikolaje Pogodina Aristokrati, která vznikla pod bezprostředním vlivem Mejercholdovým již v roce 1934 a byla znovu obnovena před dvěma lety v Majakovského divadle.

Vzrušující představení, inscenované zcela nekonvenčním způsobem, a to nejen pokud jde o aranžmá a použití jevištních prostředků, ale i pokud jde o herecký projev, vede člověka k zamyslení i nad tím, jak daleko bylo sovětské divadlo již ve třicátých letech. Škoda, že jeho vývoj nepokračoval

M O S K V A

d i v a d e l n í

tímto směrem. Tradiční kukátkový divadelní prostor je záměrně rozbit tím, že diváci sedí také přímo na scéně a děj se odehrává na dvou nepravidelných čtyřúhelníkových pódii, vysunutých nad orchestřiště. Dekorace neexistují, rekvizity jen v míře nejnutnější — hlavní slovo mají herci, kterým vydatně pomáhají pouze jevištní reflektory. Hra začíná scénou, která charakterizuje celou inscenaci: skupina chlapců a děvčat v modrých oblecích v prudkém pohybu po jevišti rozhazuje plnými hrstmi drobné bílé papírky a vytváří tak iluzi zimní sněhové bouře.

Bylo již řečeno, že hlavní slovo mají herci, kteří přesvědčivě realizují záměry autora hry, která je u nás, myslím, nedoceněna. Těžko zapomenout na výkon zasloužilého umělce P. M. Aržanova v roli Kostí — kapitána, národní umělkyně Karpovové v roli Soni a zejména na mistrovsky zahranou úlohu matky Sadovského v podání herečky Melnikové. Ale nechtěl bych vyzdvihnout jednotlivých postav snížit výkon celého kolektivu, který si zaslouží plného uznání. To nebyl žádný koncert sólistů, ale velká patetická symfonie mistrovského orchestru. Pátos nezněl falešně, křečovitě, jak tomu často ve hrách tohoto typu bývá, ale byl pravdivý, přirozený a přesvědčivý, snad proto, že byl jaksí samozřejmý.

Nedávno vzniklo v Moskvě nové divadlo ze členů bývalého studia MCHATu. Má charakteristický název „Sovremennik“, který programově předznamenává všechny inscenace, snažíci se skutečně o současné vyznění. Dramaturgie divadla, které nemá dosud vlastní budovu, ale vystupuje v nejrůznějších sálech, sáhla také po starší hře Jevgenije Švarce Nahý král. Jde vlastně o zdramatizované pohádky Andersenovy, známé u nás pod názvy O svináčkovi a Císařovy nové šaty. Není bez zajímavosti, že vznik hry spadá rovněž do třicátých let a byl inspirován nástupem německého fašismu, na který míří nejen satirický šleh. Režisér Mikaeljan ji realizuje aktuálně jako satiru na velké i malé diktátory, na velké i malé podlézavce a jako výsměch lidské hlouposti. Velmi mladý kolektiv divadla, který v mnohem připomíná naše Divadlo Na zábradlí, místy poněkud přehrává, ale přesvědčuje diváka svým mladým

nadšením i svou snahou dělat divadlo jinak než minulá divadelní generace. V představení dominuje výkon E. Jevstignějeva, který hraje krále-ženicha strhujícím způsobem.

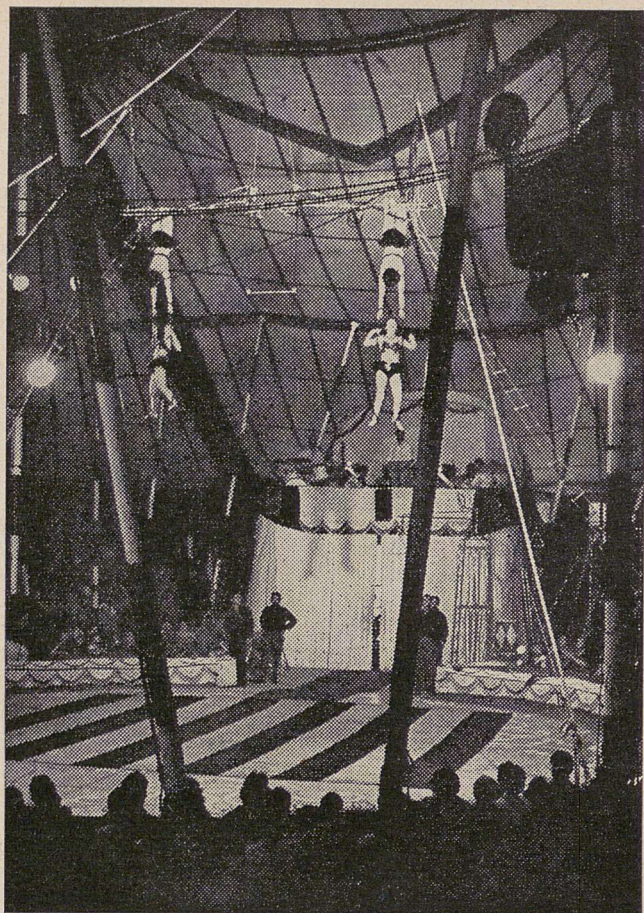
Představení Hikmetovy hry Damoklův meč v Divadle satiry je téměř vždy vyprodané, což jenom dokazuje zájem sovětských diváků o hry ze současnosti, které hovoří k palčivým problémům dneška. I když hra sama nepatří k nejlepším Hikmetovým dramatickým dílům a trpí rozvleklostí, podařilo se režii vytvořit zajímavé a citově účinné představení, které by tvořivější herecké provedení ještě umocnilo. Ve srovnání s Majakovského Štěníci a jinými inscenacemi Divadla satiry je toto představení slabší.

Akademické Malé divadlo hraje u nás téměř neznámé drama A. P. Čechova Ivanov. (Před několika lety se u nás objevilo na scéně Komorního divadla s R. Hrušínským v titulní roli.) Příběh člověka, který nerozumí sám sobě, člověka rozervaného rozpory carského Ruska, který, ač v jádru není zlý, přesto roznáší neštěstí a řeší svou situaci sebevraždou, klade na inscenátory velké nároky. Čtyřhodinové psychologické drama, odlehčené jen na málo místech typickým čechovovským jemným humorem a ironií, dokáže diváka plně zaujmout i přesto, že máte pocit otevírané konzervy ze starých dob. Tradiční přístup režiséra Babočkina i herců divákovi nesporně vadí, ale přijmete-li jako fakt, že jde o pojetí klasického ruského divadla, pak vám to přestane vadit a posléze vás strhne herecký koncert národního umělce SSSR Careva v roli Ivanova, národního umělce Žarova, který hraje Lebeděva, či výkony hereček Šatrovové a Buriginové nebo herců Světlovidova a Podgorného.

Chtěl bych procházku po moskevských divadlech zakončit poněkud nezvykle: zmínkou o představení Moskevského státního cirkus. Nejde mi ani tak o jednotlivé výkony, které v některých případech jsou ve světě nevidané — koneckonců o mistrovství sovětských artistů si mnohý ze čtenářů učinil obraz sám při jejich letošním zájezdu do ČSSR — ale o pojetí, které je po výtce divadelní. Využívá se všeho, světla, rekvizit, hudby i veršů, aby byla divákovi poskytnuta velkolepá a vzrušující podívaná. Celé představení provázejí klauniády a herecké výstupy miláčka sovětských diváků, národního umělce RSFSR Olega Popova, který si svou oblibu plně zasloužil. Odpovědnost k divákovi a režijní promyšlenost každé akce u sovětských cirkusových umělců je příkladná.

Sovětské divadlo je nesporně na dalším vzestupu. Záruku jeho budoucnosti dnes netvoří jenom starí osvědčení mistři hereckého umění, ale především herecké mládí, které se proboují k nejvyšším metám. A to je rozhodně dobré. M. LANGÁŠEK

Vzdušné gymnastky Bubenovy při produkci. (Snímky ČTK)

Chvála cirkusu

Jestli se několik návštěvníků snaží najít pár čtverečních centimetrů místa k sezení (jsou už velmi skromní, protože cirkus je opravdu jako „váza přeplněná“ a vře také podle básnickových slov), když dirigent mávne taktovkou a orchestr začíná v prudkém tempu Dunajevského pochod. Nastupují vlajkonoši se sovětskou a československou vlajkou a sláva světového cirkusu — sovětských artistů. Sborově zahřmí na pozdrav československým divákům ruský „Privěti!“ — a rázem je vytvořena ona neopakovatelná atmosféra, pro niž cirkus milují děti a básníci — a vůbec, kdo ne? Velká podívaná začíná raketovým letem Siňkovské a Lisina. Vjíždí raketa, která se za chvíli vznese ke stropu, divoce krouží, hřmí a světélkuje, pak je najednou tma a hned zase světlo: z útroby rakety se vyklubali artisté a ve své produkci symbolizují odvahu člověka, který už jednou provždy překonal tíži matičky Země, a rozhlíží se

po jiných planetách. Žonglérů máme v Československu dost a světové úroveň, ale Nikolaj Olchovinov dovede tytéž cviky provádět stoje na koni, popoháněním do bláznivého trysku. Z ruské houpačky (místo přívěsné lodičky je tu jen holé prkno) vylétají v saltu Běljakovovi a saltem se pak na zemi staví jeden druhému na ramena. Vytvoří se dvě pyramidy z osmi lidí. Džigitovka — krkolomná jízda na koních, uvádí diváky do nejvyššího napětí, přerušovaného výkřiky strachu, kdy se už zdá, že džigit sletí po hlavě koni pod kopyta. Kolik se tu v nejprudším trysku vystřídalo koní, nelze spočítat. Tak divoce se míhají, že to nakonec vzbouzí dojem filmu, puštěného na nejrychlejší otáčky. To je ovšem tak čistě ruská jízda, vycházející z nepřerušované tradice velkého jezdeckého umění, že ani vzdálenou obdobu v jiném cirkusu neuvidíte. „Bravo, bravissimo Boris Filatov s vašimi medvědy...“, cituje program

z italského listu Unità. Medvědi tu spolu boxují, žonglují, jezdí na kolo-běžkách a na kolech a nakonec dva chlupáci se rozjíždějí na motocyklech — reflektory zhasnou a v té chvíli si medvědi sami rozsvěcují světla na motocyklech.

Mezi deseti čísly programu se prolétají výstupy jedinečného klauna, zasloužilého umělce Borise Vjatkina. Nemá tradiční klaunskou rozšklebenou masku. Vymyslel si pro sebe postavu optimistického smolaře, kostkované fešácké sako, široké kalhoty, klobouček upachtěného obchodního cestujícího. Téměř každou produkci zkarikovaně opakuje a tak se nám objevuje jako všeušlech: žonglér, cvičitel psů, hudební klaun, kouzelník, gymnasta, a vrcholným jeho číslem je Vjatkin v roli koloraturní sopranistky. Jsou tu ovšem ponechány klasické klaunské „dialogy s panem ředitelem“, ale zcela nové je, jak si dovede z diváka vytvořit partnera, který se nechá strhnout k dětsky snazivému házení míče a který Vjatkinovi drží oba palce při jeho chytračení. Vjatkin je z rodu velkých klaunů, jejichž klasickými typy jsou Grock a Chaplin. Dokonale zvládá i nejsložitější pohyby, barvitě rozehrává mimiku obličejů a ve svých slovních projevech nikdy není vtíravý a nevkusný. Pochopitelně obecenstvo nadšeně odměňuje české věty, které si vsunul do ruského textu. Nevím, na které škole lze „vystudovat

Boris Vjatkin
v roli koloraturní sopranistky

na klauna“, v každém případě je k tomu třeba velké odvahy. V životě je pro člověka tragédií, stane-li se směšným. Pro klauna je tragédií, když k smíchu není. Co je vlastně podstatou humoru cirkusového klauna? Schopnost překvapovat diváka nečekaným obratem situace a změna rytmu, s kterou je uzavřena situace „gagem“. A všechny pestré situace, v nichž se klaun ocitá, musí řešit tak, aby odpovídaly postavě, kterou ze sebe vytvořil. Připočítejte k tomu ještě různorodost obecenstva, které se v cirkuse sejde. Tady se musí bavit dítě stejně jako třeba vědecký pracovník, oba ve stejné poloze humoru. A klaun je v té chvíli nejen

hlavním hercem, ale i režisérem. Boris Vjatkin je zasloužilým umělcem po právu.

Ostatně nebyl jen on sám odměněn tak vysokým uznáním. V deseti číslech programu vystoupili dva národní umělci a šest zasloužilých: důkaz nejen skvělého umění, ale i velké pozornosti, kterou Sovětský svaz tomuto odvětví umění věnuje.

A teď se jistě zeptáte, jakou souvislost lze vystopovat mezi divadlem a cirkusem. Je tu — vždyť celá poválečná divadelní avantgarda od dvacátých let byla cirkusem ovlivněna: Reinhardt, Mejerchold, Majakovskij (dokonce přímo pro cirkus psal), teo-

retici české avantgardy. Co obdivovali na cirkusu? Především profesionální dokonalost, bezpečnou techniku projevu — artismus. Velkolepost podívané. Jeho lidovost. Jeho klauny. Tady avantgarda čerpala ty síly, které pak porážely konzervativní, strnulý a akademicky chladný divadelní projev.

Až zase jednou řeknete často používaný výrok: „To je cirkus!“, nechte znít jako poklona a ne jako výraz hrůzy ze zmatku na generálce. Neboť cirkus — to je dokonalá a přesná režie a velmi přísný řád, v němž se nepočítá s náhodnou inspirací. A nakonec: cirkus — to je umění.

SLÁVKA DOLANSKÁ

ŽENY v pozadí

Zprvu jsem chtěl versálkami napsat do záhlaví těchto řádek — ŽENY VE STŘEDU. Bezprostředně po vzniku tohoto nápadu jsem si ale uvědomil, že

1. muži by tato slova mohli chápat jako program a výzvu, aby se ženám věnovali toliko ve středu a nikdy jindy,

2. dívka, které se dořím, by je mohla považovat za přiznání k záletnictví, což by mi nadost smrti neodpustila a

3. Miroslav Horníček by okamžitě podal žalobu, protože v singuláru tak pojmenoval jeden svůj hřích.

Navic ženy, které mám na mysli, jsou tvorové nadmíru skromní, nikdy a nikde nechťejí být středem pozornosti a raději vždy plaše zůstanou v pozadí. Víím, že mi teď leckdo přestane věřit (měl-li to vůbec v úmyslu), protože tvrdit tohle o sebeněžnějšíším něžném stvoření je nerozumně odvážné. Kapituluje, odpůrci, pravda je na mé straně!

Dávno dozněl potlesk za poslední přehlídkou vítězů, skončil další, tentokrát jubilejní ročník soutěže, v níž nebylo, není a nebude poražených — STM. Účastníci předkol, kol i vrcholných přehlídek pro zkušenostech z předchozích ročníků si už navykli považovat za samozřejmost, že všechno klapne podle plánu a takřka na vteřinu, že je o ně postaráno od okamžiku, kdy v Trenčíně, v Pardubicích nebo v nějaké Visce nastoupí do vlaku. Někdo občas zahartusí nad chybičkou organizátorů, jiný se uznale vysloví, ale málokdo se asi zajímá o to, co vši té slávě předcházelo.

Bylo to někdy v polovině dubna, několik dní před zahájením krajského kola v Praze. Kanceláře kulturních pracovníků na krajském výboru ČSM tonuly v záplavě soutěžních listů, seznamů a rozvrhů, telefony drnčely o překot, dveře nezůstávaly ani na minutu dovořené. V takovém chaosu se mohl vyznat jen člověk rozvážný a klidný. K těmto vlastnostem, které samy o sobě zdaleka nepostačují, je třeba

ba mít notnou dávku zkušeností a hlavně — umět organizovat. Jinak by totiž mohly Sběrné suroviny odvážet na nákladních autech stohy nedbale vyplněných nebo téměř vyplněných soutěžních listů...

Přišel jsem do těch místností asi po třech dnech. V úhledných mapách ležely rozmnožené harmonogramy, pracovní složky pro poroty čekaly, až je předsedové rozevrou před prvním soutěžním vystoupením. A Hana Kolomazníková, pracovníce krajského výboru, trpělivě a klidně vyřizovala nekonečné intervence babiček a strýčků, kteří se na všechno přeptávali ráno a odpověď pro jistotu znovu. Ani bys nevěřil, že po celý týden téměř nespala, aby krajské kolo bylo připraveno včas a dobře.

Znáte Prostějov? Je to město studentů a mladých dělníků z Oděvních závodů, živý pestrobarevný strážník uprostřed lesů a polí. Město Jiřího Wolkra. Jedinečná vlastnost je odlišuje ode všech měst na planetě: na přelomu května a června chodí po jeho ulicích samé hezké dívky. To bývá mladý Prostějov čistě Wolkrův a je to právě mláďa, které jej povyšuje na sídelní město — metropoli poezie.

V nenápadné budově pionýrského domu na Stalinově třídě se od poloviny května ubytoval štáb letošního ústředního kola v uměleckém přednesu. Protože šlo o věc závažnější, než byla soutěž v okresech a krajích, bylo i papírů, telegramů a telefonických rozhovorů daleko více. Roztřídit soutěžní listy téměř jednoho tisíce účastníků z celé republiky do šesti věkových kategorií, rozlišit podle jména autora a názvu textu, zda jde o poezii nebo o prózu, to jistě není malichernost.

A což teprve, když musíte přihlížet k desítkám individuálních přání a žádostí o zařazení na určité dny, hodiny a dokonce i minuty! Důvody byly často závažné: oblastní spartakiády, svatba, semestrální zkoušky...

To byla jedna stránka příprav, jedna z mnoha. Soutěžící totiž musili být ubytováni a nemohli hladovět. Chtěl si také z Prostějova odvézt co nejvíce dojmů a poznatků. Na nic se nesmělo zapomenout, aby ústřední kolo STM v uměleckém přednesu bylo důstojným vyvrcholením celoroční práce. Podávalo se to. Neúnavná pracovníce ÚV ČSM Marie Kloučková sice bezmála usínala vstoje, předsedkyně soutěžní komise Ludmila Rychnovská měla po jedinou o několik šedin více a její spolupracovnice Liduška Hendlová trochu pohubla, ale to přece není důležité... Jakmile jste se o tom před nimi zmínili, rychle začaly mluvit o něčem jiném.

A tak bych mohl pokračovat... jen místo Prostějova psát třeba o Šrámkově Pisku, o Karlových Varech, o Nitře nebo o Chrudimi. Změnila by se na nejvyšší některá jména a já bych byl vícekrát zatracen, protože tihle lidé jsou neradi, když se o nich mluví a píše.

Žena není jen tvor povídavý a žárlivý, jak si myslí mnoho mužů. A také není jenom domýšlivá a netouží pouze po tom, aby se stala filmovou hvězdou. To všechno my si myslíme jen proto, že většinou skromně a plaše zůstává v pozadí.

Vidíte — lálal jsem si hlavu s názvem pro tohle povídání, a on přišel sám. Víc snad není potřeba dodávat, protože

1. všechno má svůj konec... i trpělivost čtenářů,
2. mnozí z oponentů mi už teď jistě dávají za pravdu a
3. soutěžní řád nového ročníku STM, vonící ještě tiskářskou černí, taktičně, ale jasně upozorňuje, že za uplynulým ročníkem můžeme udělat tečku.

VIKTOR DOUBEK

Mládežnické soubory na IV. Šrámkově Písku

Letos se sjely dětské a mládežnické soubory do Písku už po čtvrté. Přehlídky — nikoliv tedy už soutěže — se zúčastnily kolektivy, vybrané ústřední porotou z vítězů krajských kol divadelní části STM. Výběr byl velmi obtížný — pro velké nakupení inscenací do krátkého časového úseku nebylo totiž možné, aby všechna představení viděla porota v tomtéž složení a mohla tak ve všech případech srovnat jedno s druhým.

Tematicky byl IV. Šrámkův Písek zaměřen k 15. výročí osvobození. Díky této dramaturgické orientaci byl repertoár Písku v oblasti mládežnických souborů téměř výlučně současný, ve svém celkovém vyznění však poněkud pochmurný, jednostranně zatížený hrami s vážným, až tragickým vyzněním. Ukázalo se totiž, že naše soubory pochopily tematické zaměření k 15. výročí poněkud zjednodušeně. Orientovaly se převážně na hry, které přímo zobrazují slavné období bojů za svobodu, a neuvědomily si v plné míře, že stejně cenným příspěvkem k oslavám našeho velkého jubilea by byly hry, zachycující náš dnešek a ukazující, co všechno jsme dokázali za těch bouřlivých patnáct let.

V dramaturgii letošního Šrámkova Písku se objevily dva základní proudy: jeden z nich reprezentovaly soubory, které s větší či menší vynalézavostí a pohotovostí zařadily do svého repertoáru hry, uvedené již dříve našimi profesionálními divadly. Byly mezi nimi rozhodně hry zajímavé, byť i pro ochotnickou dramaturgii ne vždy zcela typické, ať už to byla hrdinská hra Věry Panovové „Vánice“, kterou uvedlo Lidové divadlo z Plzně, či otřesná hra německého autora Sylwana „Korčák a děti“, která neobvyklou a náročnou formou útočí na nervy a city diváků vyprávěním tragického příběhu polského lékaře a umučených židovských dětí. Kromě Zakovy a Kuzněcovovy hry „Stalo se včera“, která hledá kořeny společenského zla v lidské lhostejnosti a se kterou se představil píseckému obecnstvu mladý soubor Osvětové besedy ze Sezemic, zastupovali tuto dramaturgickou větev ještě mládežníci z brněnských Svérmových závodů

s „Mladou gardou“, Opavští s úspěšným představením Rozovovy „Šťastné cesty“ a mladý kolektiv Verchovina ze Sniny s temperamentní inscenací ukrajinské hry „Oj, u polí nivka“.

Není sporu o tom, že dramaturgická orientace těchto souborů je správná, že ve své většině zvolily hry, které náležitě a umělecky přesvědčivě hovoří k mladým divákům a mladým hercům dávají celou řadu příležitostí k vytvoření postav jim blízkých. Rozhodně však více imponuje odvaha, se kterou se soubory „druhé proudy“ pustily po cestách téměř neprobádaných a svrchovaně nejistých — po cestách vlastní tvorby a vlastní dramaturgické iniciativy.

Soubory tohoto dramaturgického zaměření se nám na letošním Písku představily čtyři — a je třeba říci, že právě jejich vystoupení patřila v mládežnické kategorii k nejzajímavějším

Lidové divadlo Plzeň uvedlo úspěšně Panovové Vánice. Foto K. Minc

a nejpodnětější představením letošní přehlídky.

Především to byl vojenský soubor „Mláď“ z Brna, který se ujal rozhlasové hry Karla Kincla „Voják“, kolem níž přecházela naše profesionální divadla bez povšimnutí. Kinclova hra, zobrazující vojenská léta Julia Fučíka a s vtipem a postřehem odhalující manýry a praktiky důstojníků první republiky, naplno zaujala diváky, protože závažné myšlenky nevyslovuje v patetických promluvách, ale v živých, jevištně účinných situacích, plných humoru a bystře odpozorovaných drobností z každodenního života v kasárnách. A soubor „Mláď“ si získal písecké obecnstvo temperamentním, svižným představením, radostí ze hry a strhujícím elánem, kterému neubrala na síle ani ta skutečnost, že brněnští vojáci přijeli do Písku opravdu jen na skok uprostřed námahevných nočních zkoušek na své spartakiádní vystoupení.

Snad nejzajímavějším představením letošního Šrámkova Písku bylo pásmo „Kapesní múzy“, sestavené z vystoupení tří souborů. Chlapci a děvčata z popradské jedenáctiletky se po marném pátrání po vhodné hře rozhodli vyslovit sami a po svém o svých problémech, radostech i touhách a pod vedením svého učitele Augustína Kuchára napsali a nastudovali pásmo „Hračky nás už nebaví“. Nastavují v něm kritické zrcadlo pokrytectví svých vlastních rodičů, bouří se proti moralistům a škarohlídům, protestují proti všem, kteří by je chtěli do nekonečna vodit za ručičku. Pásmo Popradských není ve všem všudy dokonalé, v textu i v provedení to ledaskde zaskřípe naivitou a neobratností, ale podmaňuje si diváky nepokrytou upřímností a odvahou, s jakou mladí lidé objevují svět kolem sebe a hledají v něm svoje místo a určení. Na pásmu Popradských imponuje to, že tihle šestnáctiletí chlapci a děvčata mají svůj program a cíl, že se nespokojí s nezávažnými legráčkami a běžnou studentskou taškařicí, že hledají a přemýšlejí.

Pásmo „Kapesní múzy“, které nastudoval pod vedením Karla Augusty soubor píseckého Divadla mladých, je jevištně daleko umnější a vynalézavější, daleko více usiluje o přiblížení k profesionálním divadélkům malých forem, jejichž příkladem se inspiroje. V píseckém souboru pracuje řada dobrých recitátorů, zpěváků a tanečníků, kteří se pohybují po jevišti s daleko větší obratností a jistotou než chlapci a děvčata z Popradu. Při tom ovšem jejich pásmo ve srovnání s Popradskými provokuje otázku, oč usilují a proti čemu bojují tito chlapci a děvčata, jaký je jejich cíl a program — nejen na jevišti, ale i v životě. Boj proti nudě a prázdnotě — to je snad trochu malý cíl pro jejich šestnáct let uprostřed světa, ve kterém jde o tak velké věci.

Soubor průmyslové školy z Jablonce se představil píseckému obecnstvu pantomimickým Divadélkem parafrází. Říkáme soubor — a při tom jde vlastně o malou skupinku tří chlapců a jedné dívky, kteří nikdy před tímto svým pokusem pantomimu neviděli a přesto se pustili s odvahou do žánru, který i na profesionálních divadlech má u nás malou tradici. Oba mimové Pavel Polák a Miloslav Maruška udělili překvapující pohybovou a taneční kulturou, zasloužili si však propracovanější, myšlenkově utříbenější libreto, než které jim připravil jejich spolužák Jan Kratochvíl, autor literárního, výtvarného a hudebního doprovodu a režisér představení v jedné osobě.

Všechny tři soubory si získaly sympatie píseckých diváků pokusem o vlastní tvořivost, touhou hledat nové cesty, odvahou riskovat. Neměly by v tomto svém úsilí zůstat osamoceny. Snad až v příštích letech přijede do Písku více spisovatelů, než se jich tam sešlo letos, snad až se nadýchají té krásné atmosféry mladého tvořivého nadšení — snad potom pochopí, kolik toho ještě naši mládež zůstala dlužní.

Zdena Jasková

LETOS ZA PUTIMSKOU BRANOU

POZNÁMKY K ŠRÁMKOVU PÍSKU

JAROSLAV TUMLÍŘ

Projeli jsme více než dva tisíce kilometrů, abychom uviděli mládež z celé republiky, jak umí hrát divadlo. Viděli jsme jiskřičky zakuklené do medvídků, brouků, kytiček, a také svazáky víc mladé srdcem než věkem — letos ponejvíce v dramatech určených k oslavě 15. výročí osvobození. Někdy jsme se nemohli rozhodnout, je-li krásnější to, co vidíme na jevišti, nebo v hledišti. Pochopili jsme, že na rozdíl od divadla dospělých není předělu mezi hercem a divákem. Oběma dává divadlo mravní hodnoty ve stejné míře a oba při ní stejně vzrušeně bojují za krásný, spravedlivý a pravdivý život.

■

Chci-li si vychovat mladého herce, nesmím z něj udělat opičku, která mě napodobí, medvídku, který tančí podle mého bubínku. Tak to dělají lidé, jimž nezáleží na rozvíjení vnitřního života dítěte, ale kterým více jde o vlastní pochybnou slávu. Na štěstí je už málo takových, alespoň těch, kteří by se k tomu přiznali. Aby se dítě stalo hercem, je třeba rozvíjet jeho fantazii, která v mladém člověku má ještě málo zábran. Pěstovat, vést a naplňovat vnitřní život ušlechtilými myšlenkami. Provokovat dětskou fantazii, ale současně učit ovládat tuto bystřinu rozumem. Rozum je korektiv každého lidského afektu. Bez něho by se bystřina rozlila z břehů a nadělala více škody než užtku. Ostatně umění se bez rozumu neobejde.

■

Často se přeme o to, co může nebo nemůže dítě na jevišti. Víme, že představuje hrou sebe sama v různých situacích a různých hnutích myslí. Říkáme však, že není schopno vytvářet postavy. Co to znamená — vytvářet postavy? Žít životem jiného člověka. Na to by snad stačila i fantazie mládí, když o možnosti dospělých v tomto případě nepochybujeme. Jenže jim život zkalil čisté zdroje fantazie a navěsil na ně dobré i zlé — zkušenosti. Ah tak, dítě nemá zkušenosti! Ale nepozoruje právě dítě často ostřeji a vnímavěji život kolem sebe? Nejsou tyto první zážitky a vjemy, příklady dobré i špatné, nejsilnějším a trvalým obrazem, který se zapisuje do duše? Zkuste v zralém věku tak bezprostředně a dokonale napodobovat svého šéfa, jako jste v mládí uměli napodobit svého učitele. Opišili jste se po něm nebo to byl prožitek? Nevím, nevím — myslím, že možnosti dítěte podceňujeme a obávám se, že se nám za zády směje pro naše školometství, jako se nám smála do očí rozkošná mládež z Popradu, když nám oznámila, že *hračky je už nebatí*.

■

Mohou hrát děti dospělé, či mají hrát v představeních děti dospělí dospělé anebo se vůbec nemají uvádět hry, které vyžadují, aby takový problém vznikl? Tak zamotaná

byla letos na Šrámkově Písku tato otázka. Nakonec je to však asi jen otázka vkusu a vyspělosti členů souboru (vedoucího z toho nevýjímáme). Rozhodně nemůžeme být bezzásadoví. Nelze v jediném představení obsadit krotitele medvídků dítětem, hajného starým ochotníkem a matku medvědice dospívající dívkou. Buď všechny tři osoby dětmi nebo dospělými. Zdá se, že tento „problém“ vznikl spíše proto, že se *dospělí* dívali na dětské divadlo. Otázka, zda dítěti vadí, když otec vrabčák je představován dítětem jeho věku, právě tak jako císař z Andersenovy pohádky, nebo krotitel v cirku — vůbec neexistují. Tu si vymysleli dospělí, aby měli o čem dumat. Domnívám se dokonce, že dětem vadí, když se jim dospělí příliš pletou do jejich her. A pak — co nám asi kladného přinese dospělý ochotník do dětského představení? Bude umět tak dokonale text jako dítě? Bude tak vnímavý? Nebude šmírařit? Bude dobrým příkladem dítěti?

■

Něco jiného je představení, abych tak řekl, mládežnické. Mám na mysli hry z pionýrského života, zkrátka současné hry. Tam nejde o představivost vyvolanou pohádkami nebo bajkami, kde se zvířátka chovají jako lidé. Aby mladý představitel mohl dobře hrát, musí čerpat z příkladů a zkušeností. Kde by jinak bral charakterové znaky současných lidí? Také záměr takových her je docela jiný. Tak třeba v Mlejnkově Výpravě za hrdinou nebude hrát vedoucího výpravy chlapec ve věku ostatních pionýrů a také listonoše nesvěříme dítěti. Jde nám přece o vytváření realistického obrazu života, o socialistické vztahy mezi mladými i dospělými, dokonce starými lidmi. Pozorujeme tedy, že fantazie v pohádkách a bajkách a v současných realistických hrách má v práci malého herce značně jiný význam. Tady má bystřina fantazie reálné koryto. To znamená, že nám fantazie je pouze pomocníkem, který je zcela ve

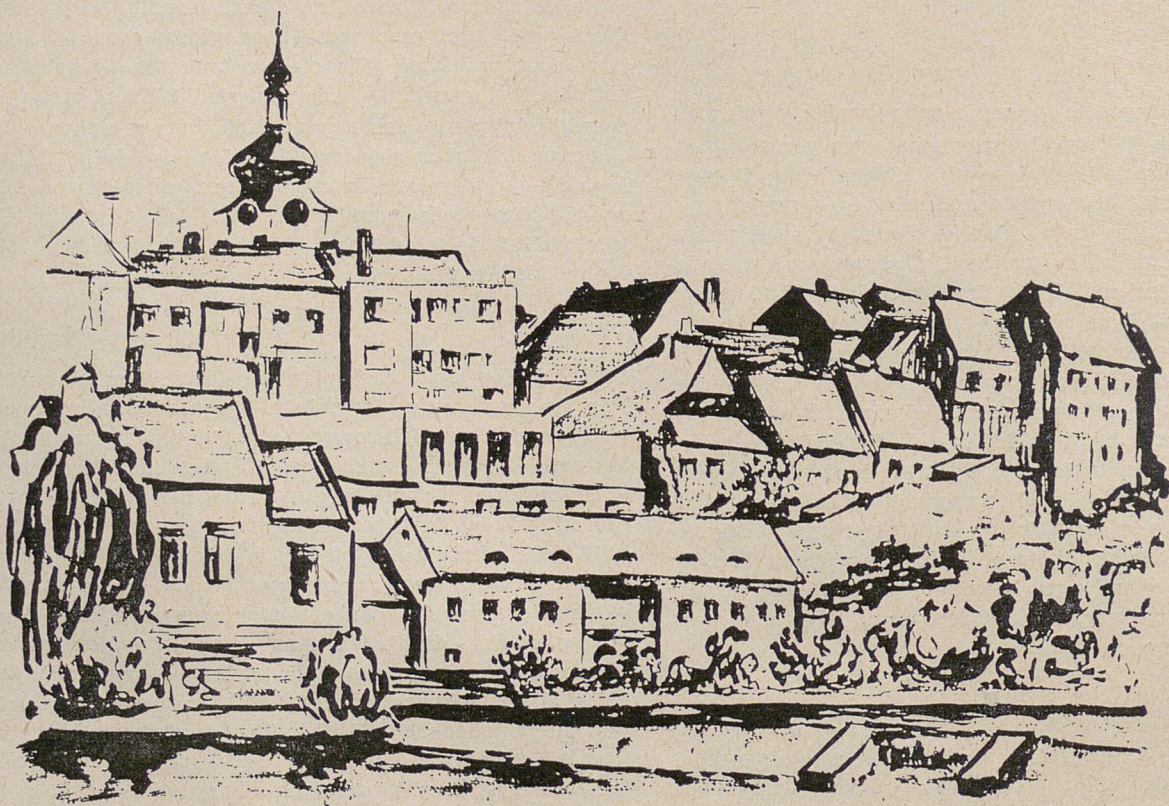
službách rozumu, logického zření prostředí, vztahů, charakterů a jejich proměn. Zde je třeba ještě citlivějšího vedení, protože u mládeže tohoto věku se projevuje celá řada zábran, od pubertální přecitlivělosti k tvrdému popírání každého citu. K dobrému výkonu v takových představeních nám tedy nestačí jen rozvinutí hravosti dítěte, ale musíme hravost použít pouze k tomu, aby se mladý herec nebránil pochopit rozumem, čím žije jeho postava a naopak zlomit jejím prostřednictvím odpor proti citovému zaujetí. Budeme na něm chtít prožitek a toho dosáhneme jen spojením zjitřené představitivosti s rozumem.

Proč hrajeme divadlo s mládeží, dokonce s malými dětmi? Ne snad abychom pěstovali pýchu rodičů či nezdravou ctižádost dětí. Má být dětem divadlo zábavnou hrou jako v kuličky? Pak by to byla vlastně škoda času. Jenže my víme z vlastní zkušenosti, co dovede kniha, kterou přečteme v dětském věku (dokonce kniha, kterou nám někdo četl, nebo pohádka, kterou vypravoval), jak hluboce v nás její obsah zůstává, jak se mění v obraz, barvu, vůni. Můžeme vystopovat, jaký vliv na nás měla mnohdy po celý život. O co mocněji musí tedy působit dramaticky zpodobněný život, který sledujeme jako diváci nebo dokonce jako představitelé těchto dramatických sil. Aktivní účast na divadelním tvoření má tak mocný vliv, že často zachycuje mladého herce jako vír a nepustí ho po celý život. Nemůžeme přehlédnout, že naše práce s mládeží dává vyrůstat nové herecké generaci a jak my ji budeme vychovávat po stránce charakterové i odborné, takové budeme mít jednou ochotníky. Jistě že tu nejde o to vychovávat z mladých lidí herce v takovém smyslu jako trenéři dorostu jedenáctky v kopané. Pěstujeme ve svých svěřen-

cích předně všechno to, čím umění člověka činí krásnějším a mravnějším. Jestli jednou některé z těchto dětí bude dělat dobré umění profesionálně nebo ochotnický, či budeme-li mít z něho „jen“ poučeného a citlivého diváka — to už je jiná věc a na významu divadelní práce to nic nemění.

Co máme v dětech pěstovat kromě fantazie a rozumového pochopení postav v divadelní hře? Předně jim vštípit do srdce, aby milovaly svůj rodný jazyk, aby s ním uměly zacházet a pod každým slovem, které vyřknou, aby všemi smysly zažívaly podstatu tohoto slova. Vést je k tomu, aby byly pružné tělem i myšlením, aby ovládaly své tělo tak jako své city. Aby hořely pro čisté, krásné pravdy a uměly tak milovat jako nenávidět. Aby byly pilné, moudré, poslušné a radostné. To vše ostatní uzraje pak samo jako sladký a zdravý plod.

Lidé, kteří by na všechno měli rádi normy a paragrafy nebo výnosy, chtěli si i ze Šrámkova Písku odnést striktní nařízení, jak a nejinak s mládeží pracovat. Ovšem umění nemůže dostat takovou svěřací kazajku. Dětské ochotnické divadlo, jako žádné divadlo vůbec, není sektou, která by se měla řídit dogmaty, jež vyřkne nějaký koncil. Byla by tu však jedna rada: Mějte, soudruzi vedoucí, otevřené oči a srdce, uče se ze života stejně jako z knih, všechno korigujte pohledem do očí svých dětí. Buďte pevní, ale laskaví, neshromažďujte dogma ani vyhlášky, ale vydejte se jako objevitelé dalekých krajín na dobrodružnou plavbu za krásou a pravdou a vezměte s sebou všechny ty radostné mladé lidi, se kterými jsme se setkali v Písku i po celé republice.

KRESBY V. PERGLERA

O SKUTEČNOU DIVADELNÍ TVOŘIVOST

O významu vrcholného kola celostátní přehlídky vesnických souborů v Kroměříži, Jindřichově Hradci a Levičích bylo napsáno již dost, neboť šlo o čin závažný nejen pro divadlo ochotnické, ale pro české divadlo vůbec. Poprvé jsme měli totiž možnost prověřit si současný stav a funkci divadla na vesnici a poprvé jsme si v dostatečné šíři mohli uvědomit, jaké požadavky vesnický divák na divadlo klade a jak by divadlo na venkově mělo plnit své poslání.

Jako profesionálního divadelníka mě nesmírně zajímalo, do jaké míry tvoří ochotnické divadlo v kulturním úsilí zázemí profesionálních divadel a jak je s nimi jednotné. Prvním a nejpodstatnějším faktem této jednoty je, že i ve většině ochotnických souborů převládá vědomí nutnosti vytvářet divadlo společensky angažované a útočné. Závídel jsem dokonce některým souborům společenskou adresnost a přesnost jejich představení. Znají totiž divák své obce tak dobře, že mohou velmi citlivě reagovat na jeho problémy a navíc — nemusí o svém obecnství mluvit jako o bezejmenném množství. Znají z něho jednotlivce a mohou téměř neomylně určovat reakci každého jednotlivého diváka. To je veliká výhoda ochotnického divadla na vesnici, poskytující záruku účinného společenského dosahu. Na druhé straně však právě tato srostlost s divákem vede k přeceňování neotřesitelnosti postavení ochotnického divadla na vesnici a k nedoceňování estetického působení inscenace.

Mnozí ochotníci, vycházejíce ze společenské funkce, kterou divadlo plní, odvozuji z ní jeho naprostou nutnost a pevnost. Častým argumentem bývá tu i odkaz na buditelskou tradici našeho divadla, kdy bylo hlavní podporou a oporou českého národního života. Je to jistě chvályhodné navazování na tradice, jež však zcela pomíjí změnou a naprosto rozdílnou společenskou i uměleckou situaci. Je nesporné, že na vesnici hraje a bude hrát ochotnické hnutí velkou roli při plnění úkolů kulturní revoluce — rozhodně větší než ochotnické divadlo ve městě. To však neznamená, že je jediné, které je nositelem kulturní revoluce na venkově. Je jenom součástí všech kulturních zařízení, institucí a prostředků, které na vesnici působí a které se překotně vyvíjejí. Nebude-li s nimi držet krok, hrozí mu nebezpečí, že se jednoho dne ocitne na slepé koleji. V tom je podstatný rozdíl proti obrozenským tradicím ochotnického divadla: tehdy bylo divadlo téměř osamoceno, nyní patří do široké fronty uměleckých druhů, které mají stejný cíl. Nestačí proto spoléhat pouze na společenskou důležitost. Je třeba dokázat i důležitost uměleckou. Neboť je samozřejmé, že jednou v budoucnosti divák, který na filmovém plátně či v televizi — abychom zůstali u umění blízkých — vidí nejlepší hry a nejlepší herce, jim dá přednost před představením svého ochotnického souboru, shledá-li mezi nimi příliš velikou propast.

Tato propast může však mít katastrofální důsledky pro ochotnické vesnické divadlo jenom tehdy, bude-li se stále zvětšovat, tj. nebude-li ochotnické divadlo na vesnici systematicky a houževnatě rozvíjet své síly. Letošní celostátní soutěž byla jen počátkem a ukázala dosavadní stav. Rozhodně není katastrofální, ale nemá cenu si zapírat, že není ani nejlepší. I na celostátním kole se ukázal jeden základní nedostatek, který se v nižších kolech projevoval zřejmě ještě výrazněji: *nedostatek tvořivosti*. Je to paradoxní, jde přece o *lidovou uměleckou tvořivost*, ale je tomu tak. Většina ochotníků chce dělat společensky účinné divadlo a umělecky vyspělé. Ale už v tom, jak přistupují k volbě textu a k další práci s ním, je jeden základní nedostatek: berou text jako neměnnou hodnotu, kterou je třeba naprosto neměnně a mechanicky přenést na jeviště. Málokdy se ústřední porota setkala s tak citlivými zásahy do textu, jaké provedli v Mojí tetě — tvojí tetě ochotníci z Tážal. Jejich snaha promluvit k situaci své vesnice co nejjasněji se promítla i ve škrtech. Převážná část souborů však trpí velikou obavou před prací s tužkou a je jim nejasné spojení mezi záměrem inscenace a úpravami textu. Vědí, co chtějí říci, ale téměř vždy nevědí, jak svůj úmysl prosadit v textu.

To není výtky, to je konstatování faktu. A mělo by to být i donucení k zamyšlení nad ochotnickým školením.

Domnívám se totiž, že to, co platí pro práci dramaturgickou, platí i pro práci režijní a hereckou. Je jasné, že školení vykonala a ještě vykonají mnoho dobré práce. Přesto však se nemohu zbavit dojmu, že tak, jak jsou koncipována, plní jen nejelementárnější funkci a někdy i natropí škodu. Vezměme si například režiséry, které považují za hlavní slabinu ochotnického divadelního hnutí na vesnici. Je jistě dobré, jestliže se teoreticky doví o nutnosti hlavního záměru, o nutnosti vytvořit vztah mezi osobami atd., atd. Ale to je jen začátek, *teoretický* začátek. Tuto teorii je třeba přenést na jeviště. A to už málokdo z režisérů dovedl. Jeho funkce se omezila na hlídání znalosti textu a příchodů a odchodů na scéně. Dále si už se svým úkolem nedovedl poradit. A tak se potom hodnocení porotou často proměnilo na základní školení, které vysvětlovalo, co a jak dělat s herci a jak ztvárňovat text na scéně. I to však bylo jen školení teoretické. Daleko a nesrovnatelně více by prospělo školení ryze praktické. A praxi nerozumím jen ukazovat, jak se to dělá, ale přímo rozvíjet vlastní tvořivé síly režisérů.

Používám tu slova režisér, ale jde vlastně o ty jednotlivce, kteří stojí v čele souborů a vedou je. Neboť se velmi zřetelně ukázalo, že jeden vyspělý jedinec, který dovede aktivně a tvořivě rozvíjet vkus svůj i jiných, rázem pozvedne úroveň celého souboru. Taková představení, jako byl Večer tříkrálový souboru z Rychvaldu či Půlnoční mše souboru z Lubietové, jsou toho jasným dokladem. Tady pojednou na jevišti něco zajiskřilo, co vonělo tvořivým zápasem s textem. Jinak byla většina inscenací spolehlivým odříkáváním textu bez jakékoliv tvůrčí jiskry. Jakoby odpovědnost svazovala nohy herců, jakoby se báli udělat něco víc než předpisuje text, jako by se zcela vytratily tvůrčí síly. Proto nutně působila na porotu i na diváky inscenace báhorky. Jak přišla basa do nebe souboru z Nedělišť, v níž všichni účinkující dávali nepokrytě najevo radost z toho, že hrají divadlo, a přímo vyzařovali nadšení a optimismus z pohybu na jevišti.

Nevěřím ovšem, že by všichni z těch, kteří na jevišti vzbuzovali dojem svázanosti a šedivosti, neměli síly dosáhnout toho, čeho dosáhli například herci z Nedělišť. Jde však o to uvolnit jejich tvořivou sílu, aktivně pěstovat jejich vkus a pomáhat jim přímo při vytváření inscenace na jevišti. Zajímali jsme se do této chvíle o špičkové ochotnické městské soubory, které leckdy dosáhly znamenitých výsledků. A zatím byla zanedbána oblast málo zkušených a zdatných ochotnických vesnických souborů. A tady je práce skutečně mnoho. Některá představení na celostátním fóru nesnesla ani nejmenší umělecká měřítka a byly to inscenace v pravém slova smyslu diletantské a primitivní. Objevily se dokonce názory, že taková představení jsou pro diváka spíše škodou než užitek. V některých případech je třeba dát jim za pravdu. Jsem pevně přesvědčen, že soubory, které nemohou nebo nechťejí jít dál, odsune vývoj stranou. Když tomu tak nebude hned, stane se to v nedaleké budoucnosti. Ale souborům schopným rozvoje je třeba ze všech sil pomoci.

Nejde jenom o to, zda se v některé vesnici bude hrát dobré či špatné divadlo. Jde o mnohem více. Jde o přípravu a výchovu člověka socialistické společnosti, člověka po všech stránkách tvořivého. Proto je naprosto nezbytné nespokojovat se s nahodilým výsledkem, ale systematicky podporovat tvořivost každého jednotlivce. V tom vidím záruku další existence vesnických ochotnických souborů. Je nutné všemožně uvolnit ukryté síly, dát jim volnou cestu a opatrovat je. Tvořivá aktivita neznamená jen dobré představení. Znamená i všestranně vyspělého jednotlivce naší společnosti, znamená jeho výchovu ve spolutváře kulturních hodnot. Jestliže profesionální divadlo pěstuje vkus tím, že dává divákovi plody své práce, potom ochotnické divadlo jej musí z druhé strany dotvářet tím, že divák si bude tyto plody tvořivě vytvářet sám. V tomto spojení úkolů je budoucnost našeho divadla, neboť jen vysoce připravený divák může přijímat nejsložitější umělecké tvory a na druhé straně jen takový divák může svým tlakem zdola nutit neustále divadla, aby hledala nové cesty.

JAN ČÍSÁŘ

ČESKÉ DRAMA

1945–1960

VLADIMÍR SEMRÁD

IX.

Významný režisér ALFRED RADOK je autorem jedné z prvních her po květnu 1945. Příběh baladického dramatu **Vesnice žen** (premiéra 18. 7. 1945) se odehrává na vesnici, ze které byli odvezeni všichni muži. Slabinou této básnicky napsané hry je přílišný akcent na kresbu vnitřního života postav, čímž se text stává nejednou přepsychologizovaný. Lehká hudební komedie **Stalo se v dešti** (1955), na které se autorsky podílela Radokova žena Marie Tesařová, zachycuje všední život mladých manželů. Pro děti napsal Radok moderní veselou pohádku **Podivuhodné příběhy pana Pimpipána** (1947). Od té doby se Radok jako dramatik odmlčel a soustředil se cele na práci režijní, ať už v divadle či ve filmu, v posledním čase pak na tvorbu dnes už světově proslulé Laterny magiky.

Prozatérka EMA ŘEZÁČOVÁ se několikrát pokusila také o dramatickou tvorbu. Její první hrou byla **Třetí vrstva** (1948), vyprávějící o rozpadu měšťácké rodiny po roce 1945. **Tichá vesnice** (1949) kreslí společenskou situaci na vesnici v době zakládání JZD, boj proti záškodnictví kuláků a neuvědomělosti bývalých deputátníků. Také další hra Řezáčové **Panenská jablka** (1954) těžší z vesnického prostředí a dává si za cíl odhalit škůdcovské metody třídního nepřítele. Nepochybně nejzdařilejším dramatem E. Řezáčové je hra **Jana** (1954), zamýšlející se nad problémem zločinnosti mládeže. Autorka vidí hlavní příčinu v rozvrácené rodině, ovládané maloměšťáckou morálkou. Nicméně i tato hra je poznamenána zjednodušenou kresbou postav a vztahů.

Další díla: **Špička chce k novinám** (1934), **Čertovo kolo** (1944), **Nový svět** (1953), **Proudy** (1954), **Po noci den** (1956 — film. scénář), **Dům na kolečkách** (1948).

VLADIMÍR SEMRÁD, původně dramaturg a režisér, napsal v roce 1946 veršovanou variaci na téma starofrancouzské hry Adama de la Hale **Hra o Robinovi a Marion**. Celovečerní scénické pásma z poezie A. S. Puškina má název **Píseň lásky a svobody** (1949). Hra **Nejlepší synové a dcery** (1951) je prvním českým dramatem, které zpodo-

buje postavu a boj Julia Fučíka. Na stejný námět vznikla v roce 1953 rozhlasová hra **Bojová píseň**. Aktovka **Rozcestí** (1955) zachycuje příběh uprchlíka z koncentračního tábora v posledních hodinách války. Hra **Člověk není sám** (1956) ukazuje, jak kolektiv pomáhá odstraňovat individualistické přežitky dnešních lidí. **Don Juan** (1957) je dramatický přepis významného románu Josefa Tomana. Posledními pracemi jsou drama z konce Velké francouzské revoluce **Občané** (1959) a dramatická balada **Milenci z Kysuc** (1960), napsaná podle románu Petra Jilemnického „Vítězný pád“.

Ostatní práce: **Základy práce v divadelním souboru** (1954), rozhlasové a jevištní montáže poezie, dramatizace povídek, úvody a doslovy ke knižním vydáním her.

Režisér a dlouholetý ředitel Vesnického divadla FRANTIŠEK SMAŽÍK napsal po roce 1945 komedii o nevěře **Vysoká škola** (1945), hru o životě Mikoláše Alše **Okřídlená paleta** (1949). Z vesnického prostředí jsou **Tvrdohlavci** (1951) s tematikou boje proti kulákům. **U nás v Darmochlebech** (1953) je vlastně jevištní přepis filmového scénáře J. Neuberga a J. Vlčka „Usměvavá země“. V roce 1955 Smažík zdramatizoval populární román K. Poláčka **Muži v offsidu**. Smažík je dále autorem většího počtu her pro děti, loutkových her a divadelních publikací. **[O nové divadlo lidové tvorby]** (1945), **Divadlo na vesnici** (1948), **40 let Divadla Malostranské besedy** (1938), **Ochotnické divadelnictví v přehledech a obrazech** (1943) aj.]

KAREL STANISLAV, autor četných rozhlasových her, které psal pod vlastním jménem Otmar Gatschä, se v poslední době věnuje převážně jevištní tvorbě. V roce 1950 měla úspěšnou premiéru veselohra **Stavěli zedníci** (druhý název **Doubřavové**, zfilmováno pod titulem **Štika v rybníce**). Povstání ve varšavském ghettu líčí drama **Žlutá věž** (1951). **Cesta lososů** (1954) je dramatický obraz ze života norských rybářů s výrazným sociálním akcentem. Značný ohlas si získala Stanislavova hra **Dům na rozcestí** (1957) s příběhem rodiny, v níž se střetává maloměšťácká morálka s morálkou socialistickou. Zemědělská komedie **Návštěva nepřichází** (1959) nadhazuje působivou formou některé problémy současné vesnice. **Zvuk X (Omyl profesora Somola)** je hrou o vnitřním zápase a hledání pravdy českého vědce, žijícího v zahraničí.

Další díla: **Světová cena**, **Domov práce**, **Srdce na zámku**, **Poutník po hvězdách**, **Bludný peníz**, **Zulaja**, **Záhadné dopisy**, **Sen o pravdě**; loutkové hry **Pohádka o nemocné princezně**, **Pohádka o zlém hajném**, **O třech sestřích** aj.

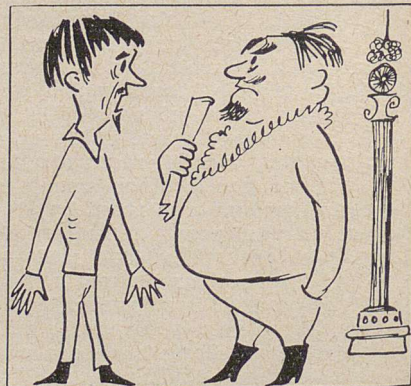
L I D S T V O K O M E D I E

Mistránku, ty hry ze současnosti už nechte. Lidé chtějí spíš pořádné divadlo.

Tak buď se vévoda přestěhoval nebo se kulisák spletl...

Pane řediteli, uznáte, že při dosavadní gáži si Falstaffa nikdy nezahrají.

VLADIMÍR STRAKA dosáhl značného úspěchu hned svou první hrou, která se podle ústřední postavy jmenuje **Dana** (1958). Autor zde řeší problematiku výchovy dospívající mládeže v rodině, ukazuje některé příčiny, které mohou vést až k tragickým koncům a zejména útočí na necitlivý, málo pozorný, až lhostejný vztah dospělých k mladým lidem.

Významnou událostí v roce 1948 byla premiéra hry **Hrstka věrných**. Toto dílo dramatika, básníka a novináře **Lothara Suchého**, napsané už v roce 1908, ale do premiéry v Realistickém divadle neprovozované, zaznělo velmi silně a dokázalo své umělecké a myšlenkové kvality, na nichž čas nic neubral. Příběhem pokrokového novináře a politika, kterého zlomí vězení a který pak pro osobní prospěch zrazuje boj dělnické třídy, autor působivě podává výstražný obraz charakterové slabosti a oportunismu.

Další díla: **Nezabiješ** (1903), **Sláva** (1905), **Matka** (1905), **Slabocho** (1909), **David** (1911), **Červánky svobody** (1918), **Hamilton a spol.** (1921), **Knihy lyriky** (1904), **Bajky** (1954).

T. SVATOPLUK, prozaik, autor významného románu **Botostroj** (také zdramatizováno), napsal o životě v bafovském Zlíně hru **Rudé pelargonie** (1955). Drama **Stopami úzkosti** (1957) je Svatoplukovou odpovědí na problémy, které se vynořily v době tzv. maďarských událostí. Autor ostře útočí na oportunisty a zrádce dělnické třídy, kteří ukážou svou pravou tvář ve chvíli kontrarevolučního puče. Proti této chamradí staví železnou charakternost skutečných komunistů.

Další díla: **Botostroj** (1933), **Mrtvá země** (1936), **Andělé úspěchu** (1937), **Človíček** (1940), **Gordonův trust žaluje** (1940), **Dům v Betlémské** (1942, 1960), **Na prahu komunismu** (1952), **Bez šéfa** (1953), **Putování za hvězdou** (1955), **O statečném ušákovvi** (1949), **Zrada rodiny Baťovy** (1949), **Batismus v kostce** (1950).

JAN VÁCLAV ROSŮLEK, plodný prozaik, vydávající také pod jménem Vladimír Drnák, napsal v roce 1946 spolu s B. Vrbským málo podařenou veselohru o šmelinářovi a kolaborantovi, která se jmenuje **Prapor**.

JAN ŘÍHA, autor několika her, napsal v roce 1958 komedii **Chcete se rozvést**, která nadhazuje příčiny a následky rozvodu. Aktuální téma je však slabě zpracováno.

FRANTA SAUER, druh Jaroslava Haška, zachytil v pásmu scénických obrazů **Haškův poslední podnik** (1946) své vzpo-

mínky na založení družstva, které se rozhodlo v sešitech vydávat Haškova Švejka.

OLGA SCHEINPFLUGOVÁ, herečka, zasloužila si umělkyně, autorka několika sbírek veršů, většího počtu románů, povídek, knih pro děti, už před rokem 1945 vytvořila řadu her. **Madla z cihelny** (1925), **Zabitý** (1927), **Láska není všechno** (1929), **Okénko** (1931), **Pan Grünfeld a strašidla** (1933), **Houpačka** (1934), **Chladné světlo** (1936), **Hra na schovávanou** (1939). Po válce napsala Scheinpflugová hru **Quayana** (1945) o ženě, která bojuje za osvobození muže nespravedlivě uvězněného. **Viděla jsem Boha** (1945) je pokus vyjádřit podobnostvím myšlenku vnitřního odboje proti násilí a zlu.

FRANTIŠEK SÍLA je autorem hry z květnového povstání **Barikády** (1947) a historického dramatu **Zvon Ungeltu**, jehož děj se odehrává na začátku 14. století.

Novinář JIŘÍ STANO napsal jen jednu hru. Jmenuje se **Natalie** (1951) a reportážním způsobem vypráví o vzniku úderky bratří Bořuckých v ostravském revíru.

JARMILA SVATÁ, prozatérka, napsala spolu s V. Václavkem reportážní hru **Milenci SS smrti** (**Nenapravitelní** — 1945), která zobrazuje život v koncentračním táboře.

DANIELA STARÁ je autorkou málo zdařilých her **Dobré jitro naděje** (1958). Děj se odehrává v nemocnici okresního městečka.

■ ■ ■

ČTYŘI AKTOVKY V. K. KLICPERY

V polovině září minulého roku vzpomínali jsme 100. výročí úmrtí dramatika, prozaika i příležitostného básníka V. K. Klicpery, s jehož jménem je svázána celá jedna dlouhá etapa vývoje českého divadla.

Edice Světová četba, která uvedla již řadu našich i cizích dramatických děl, přinesla ve svazku nazvaném „Čtyři aktovky“ i výběr z Klicperových jednoaktových veseloher. Jsou to **Rohovín Čtverrohý**, **Veselohra na mostě**, **Každý něco pro vlast!** a **Ptáčník**. Tyto hry žijí a ještě dlouho budou žít na našich jevištích, stále se k nim budou vracet režiséři a herci, kteří v nich vždy nalézali a budou nalézat vděčné role. (Vydalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, edice Světová četba, sv. 229, Kčs 6,30.)

A T H Á L I E

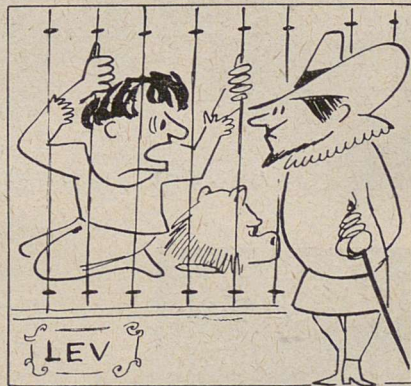
PLNÁ OMYLŮ

Nepochybuji, že uhradíte Juliinu křehkost, ale jen aby to vydržel balkon.

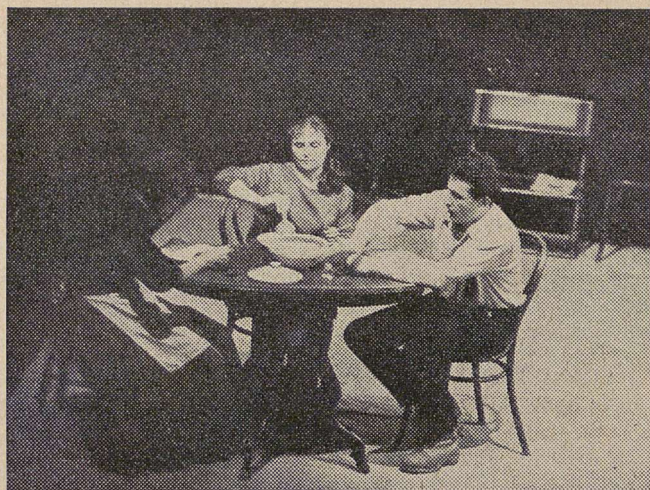

A za tímto sloupem učiníte převlek.

Krucí, já nejsem lev, já jsem Klubko!

Abeceda
OCHOTNICKÉHO
herce

U B Y H P O P Ě V O C M R E H O

Jednou ze složek hercova projevu je jeho pohyb na jevišti. Pohybem (ale i jeho opakem — klidným postojem) dotváří herec postavu, která je vedle toho charakterizována způsobem řeči a myšlení, vztahem k ostatním postavám hry, maskou, kostýmem atd.

Velmi zhruba bychom mohli rozdělit požadavky na hercův pohybový projev do dvou velkých skupin. Je to především všechno jeho tak zvané „čistě herecké“ jednání, například chůze, podání ruky, nalévání nápoje apod. Často se však vyskytne ve hře i situace, kdy se postava musí projevit daleko náročnějším pohybovým uměním, například malým tanečním sólem, v soubojové scéně, na plesu apod.

V dnešní kapitole bych chtěla ukázat na nekonečné možnosti a účinnost pohybové charakteristiky několika příklady spadajícími do naší „první skupiny“.

Vzpomeňme si jen, v kolika hrách si představitel role má zapálit cigaretu, nemluvě ani o nesčetných nerozlučných fajfkách našich pantátů. A právě bohatý pohybový rejstřík pomůže odlišit formálně stejný úkon — zapalování cigarety. Jiným *tempem* a v jiném *napětí* si zapaluje cigaretu člověk odpočívající v dobré pohodě a člověk očekávající nepříjemné setkání. Jinak tomu bude u člověka maskujícího velké rozčilení a osoby duševně úplně vyčerpané, apaticky si zapalující nezúčastněným, navyklým gestem.

Nebo si všimněme na pohled jedno-
duchého podání ruky. Jak výmluvným se může stát gesto osoby vědomé si své převahy nad partnerem, nebo postavy, u níž divák musí pochopit, že mluví jak předpisuje dobová a společenská konvence a pouze pohyb, uniklý její kontrole, prozradí pravé city.

Při této příležitosti bych chtěla upozornit na jedno z úskalí, které hrozí zejména začínajícím hercům. Je to tak zvaná „posunčina“, vzniklá z křečovitých snahy po „jednání na jevišti“, jež si mylně představují jako neustálý pohyb, aby nebyli nudní, aby se „něco dělo“. Proto se snaží neustále doprovázet slova popisným gestem, přecházejí, chytají partnera za ramena apod.

I když tu pochopitelně není recept na to, jak se toho vyvarovat, musí být vodítkem snaha *vědomě* vybrat to *podstatné*, čím chce postavu v určité situaci charakterizovat s ohledem na její vývoj během celé hry, na její důležitost, kterou ve hře má a v neposlední řadě na žánr a styl hry samé. (O stylu si povíme někdy příště.)

V prvním příkladu jsem použila výrazů tempo pohybu a napětí. Osvětlem si možnosti těchto dvou složek hercova výrazového bohatství (v pravém slova smyslu bohatství) a jejich účinnost na příkladu, který pokládám přímo za klasickou ukázkou hereckého mistrovství. Mám na mysli úvodní scénu z Millerovy hry *Smrt obchodního cestujícího* v podání Karla Högra.

Na scénu vchází obchodní cestující nesoucí dva kufrы. Je na něm patrna únava, kterou prozrazuje celé držení těla i způsob, jakým oba kufrы posta-

ví na zem. Vrací se opět z ne právě úspěšné cesty domů a musí ještě několikrát kufry zvednout, poponést, postavit a znovu zvednout než otevře domovní dveře, vystoupí k bytu, otevře, nese kufry dovnitř a zavře za sebou. Určité pohyby se úmyslně opakuji, ale vždy s poněkud zesíleným, odstíněným výrazem únavy. Beze slova, pouze zvolňujícím se tempem pohybu, snižujícím se napětím těla, vypráví v účinné zkratce Höger o nesmírné únavě, o tělesné a ještě větší duševní vyčerpanosti tohoto člověka, vláčejícího světem nejen kufry, ale i své nesplněné sny.

Během této scény přejde Höger pouze jeviště od levého portálu k pravému a nepatrně se vrací ke středu jeviště. Divák s ním však zatím prožije celý dlouhý, únavný návrat domů, kdy se kufry stávají stále těžšími, chůze a pohyb pomalejšími, postava zhroutenější.

Opačný případ, prudké dynamické pohyby herců, zachycují snímky F. Luxe, zapůjčené laskavostí Divadelního ústavu. Vznikly přímými záběry při představení Millerova Pohledu z mostu v Divadle St. K. Neumanna. Fotograf zachycoval pohyby herců bez použití blesku na vysoce citlivý fotografický materiál, takže nezakreslil světelnou atmosféru scény. První snímek zachycuje jednu z úvodních scén, klidnou večeři v domácnosti Eddieho, další snímky pak vývoj zápasu mezi Eddiem a Rodolphem, který se od přátelského utkání mění ve rvačku na život a na smrt. Po rvačce ukazuje Marco svůj silácký kousek — zvedání židle jednou rukou z kleku, a konečný efekt — židle zdvižená nad hlavou se mění ve výhružné gesto, namířené proti Eddiemu. Jako by se pozvolna odhalovaly v těchto mužských střetnutích primitivní pudy, vášně a nenávisti, vyvolané bojem o ženu. Krev v žilách těchto italských vystěhovalců pulsuje v těchto chvílích divočeji a zrychluje jejich pohyby v prudké dynamičnosti.

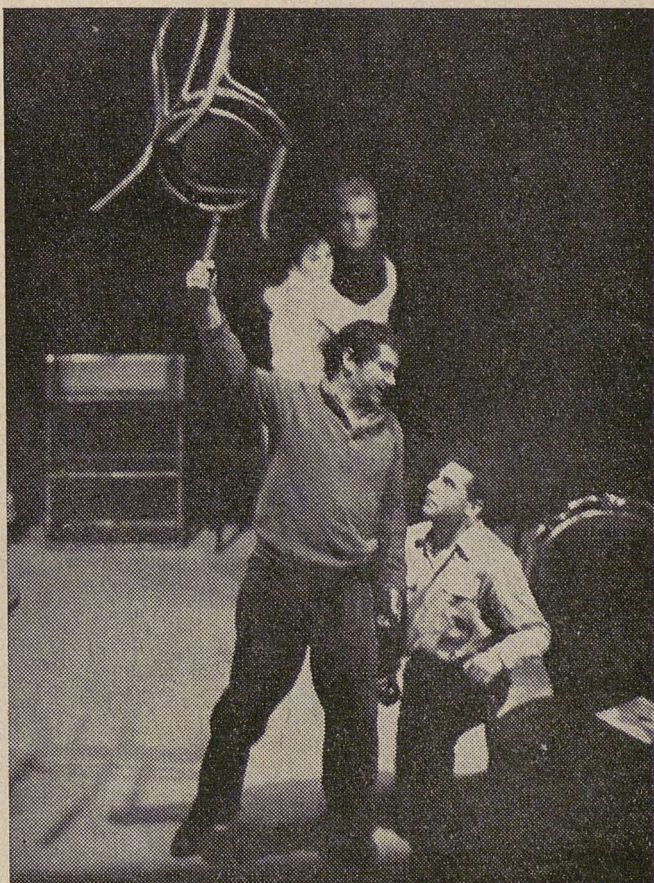
Tato fotografická studie hercova pohybu je už ovšem názorným úvodem k oné „druhé“ skupině, o níž si řekneme příště.

Všimněme si několika dalších stránek hercovy pohybové kultury.

Je to například citění stylu. V nejširším slova smyslu bychom sem mohli zahrnout všeobecně známou pravdu o vlivu oblečení na chování člověka. Moderní dívka oblečená například v dlouhých kalhotách se pohybuje jinak než tatáž dívka ve večerních šatech a ve vysokých podpatcích. Chodí-li po jevišti v tomto oblečení stejně, jako by šla ve sportovních střevících, dělá-li například neúměrně dlouhé kroky, pak se divák právem domnívá, že tento prvek byl patrně volen jako charakteristika postavy. (Například k zdůraznění jejího sportovního zaměření, nezvyku a nekušenosti v prostředí a oblečení, v němž se necítí volně.)

(Pokračování)

N A T A Š A R Y B Í N O V Á

DIVADLO v roli vychovatele

TROCHU ZVLÁSTNÍ PŘÍBĚH Z NAŠICH DNŮ

Při příležitosti celostátního sjezdu vybraných chovanců a chovaneček Domovů výchovy mládeže a Domovů mládeže na počátku června letošního roku v Obořišti uvedl dramatický kroužek obořištského Domova výchovy mládeže premiéru hry Z. Taxe O princeznu aneb Čao, Věro!

Historie souboru je zatím krátká. S myšlenkou o založení dramatického kroužku přišlo zpočátku jen několik chlapců, ale získali plnou podporu vedení ústavu. Obsazení ženských rolí bylo vyřešeno ochotnou spoluprací místních svazaček. Soubor podporoval i místní národní výbor a družstevní klub a široký zájem o mladé ochotnické divadlo se plně projevil při první repríze, hrané pro místní obyvatele.

Prvním problémem byla volba hry, která by nepřesahovala možnosti souboru a současně řešila problémy mladých lidí. A tak ředitel Domova Z. Tax začal psát původní hru, která by řešila vzájemné vztahy mladých lidí, jejich poměr k ostatní společnosti, jejich sny, touhy a ideály. Vznikala výstup po výstupu a tak také byla nacvičována.

Dějová osnova hry je velmi prostá. Tři princové usilují o jednu princeznu. Kdo zvítězí? Tři princové jsou představiteli tří běžných chlapeckých typů. A princezna? Mile dívčí, v něčem naivní a v něčem zase trochu příliš sebejistá a domýšlivá... prostě děvče se všemi sny, přednostmi i chybami současné dívky.

Pohádkové prostředí hradů, princů, zbrojnošů je viděno i hráno očima současných mladých lidí. Princové i princezna jsou v popředí děje, proto jsou civilně ustrojeni. Ostatní postavy v gotických kostýmech dokreslují prostředí snů i blázniviny mladých lidí. Hra má podtitul: pedagogický anachronismus. Dvorní šašek Vykuk je vlastním anachronismem celé hry. Prochází téměř všemi scénami, aby poradil, pomohl a ukázal na chyby ostatních postav. Král a jeho dvůr hovoří archaickou češtinou ve volných rýmech, mladí hrdinové pohádky moderní češtinou, promíchanou i slangovými výrazy.

Režisér a současně i autor hry musel se projevit především jako divadelní pedagog. Vždyť mnozí z herců nejen prvně hráli, ale nikdy ještě divadelní představení neviděli. Mimořádnou úroveň měl výkon Karla Baběráda v roli šaška Vykuka a V. Kusovského v roli prince Karla. Obecenstvo živě přijímalo výkon Milana Böhma v roli užvaněného prince Ládi.

V roli princezny Věry vystoupila jako host Jana Brejchová, která ochotně a obětavě tři dny před premiérou převzala roli za onemocnělou Marii Černou. Janě Brejchové, známé filmové herečce, se podařilo bez obtíží vytvořit výrazný typ současné mladé dívky.

A jaký ohlas měla hra u diváků? Poprvé byla hrána před dvěma sty chlapci a dívkami, účastníky sjezdu. Těžko si lze představit nadšenější a aktivnější obecenstvo, tak živě reagující na všechny narážky, problémy a třeba i ostny, které se jich dotýkaly. Je to opět doklad o tom, že naše mládež má smysl a pochopení pro otázky dneška a problémy, tý-

kající se jejich vztahů ke společnosti a jejího charakteru vůbec.

Právě nad těmi, jimž se říká „mravně narušená mládež“, mnozí lámou hůl a nevědí si s nimi rady. A přece jsme v těchto výchovných domovech dokázali přivést mladé na správnou cestu a vrátit jim lidskou důstojnost. Dramatický kroužek v Obořišti se již dávno stal nejstmelnějším jádrem ústavního kolektivu a začíná k sobě připoutávat i ostatní chlapce. Divadlo je právě tím nejvhodnějším výchovným prostředkem, který pěstuje estetické city, prohlubuje názory a stmeluje kolektiv. Vždyť tu nepracují jen herci, ale například truhláři, kteří v několika týdnech vybudovali ze skladiště dokonale vybavený a útulný sál, pak zámečníci a knihaři v roli dekorátorů a výrobců rekvizit, inspicienti, pořadatelé a dokonce i celý divadelní orchestr.

Dramatický kroužek Domu výchovy mládeže v Obořišti je zatím výjimkou svým zvláštním charakterem mezi ostatními ochotnickými soubory. Nepochybuje o tom, že jeho úspěch povzbudí i ostatní ústavy k navázání na tyto dobré pedagogické zkušenosti.

S mladými ochotníky si s chutí zahrála jako host známá filmová herečka Jana Brejchová

Profesionální divadla

o spolupráci s ochotníky

**DIVADLO JULIA FUČÍKA
v Brně**

VÁŽENÍ SOUDRUZI,

dramaturgie našeho brněnského divadla Julia Fučíka, vedená s. Helenou Dvořákovou a zaměřená ve svém hlavním úkolu především na mládež, ovlivnila již několikrát repertoár ochotnických souborů. Byla to Afinogenovova hra Másenka, Rozovova Štastnou cestu, Pavlíčkův Slavík, Zezulové Zlatá kachna, Dismanova Tři medvídka, v poslední sezóně Oktavianova-Savova Šestka z mravů a Pavlíčkův Labyrint srdce. Kromě této spolupráce (některé soubory si vyžádaly námi upravené texty) se členové DJF podíleli na ochotnických inscenacích i aktivně. Většinou jako umělečtí poradci režie. Domníváme se, že není stále dost skutečně umělecky i technicky fundovaných amatérských režisérů, s nimiž se setkáváme na přehlídkách a Hronovech. Tak například naši soudruzi Fišer a Heger mají v této oblasti opravdu dost práce. Soudruh Fišer přednášel o režii na Adamovské přehlídce. Domníváme se, že nestačí jen přednášet. Ochotnickým souborům pomáhá hlavně spolupráce na představeních. Ale nemělo by se stát, jako v minulosti, že profesionál udělal celé představení a jeho jméno bylo skryto za „uměleckým poradcem“. To je podle našeho názoru falešná cesta a takové představení, i když převyšuje ostatní o hlavu, je falzifikátem a oním nezdravým profesionalismem. Odborník by měl členy ochotnického souboru naučit mluvit, pohybovat se a používat všech technických vyjadřovacích prostředků, jejichž dokonalé zvládnutí je podstatou dobrého představení.

Jinou oblastí spolupráce je výtvarná část inscenace. U nás působí již celé desetiletí šéf výpravy Divadla Julia Fučíka s. Ant. Vorel. Má k této práci velmi kladný vztah, zná všechny problémy malých jevišť a jeho práce se již několikrát objevila v ústředním kole na přehlídkách a soutěžích ochotnických souborů. Největší přínos jeho spolupráce spočívá v odhadnutí možnosti jednotlivých souborů a přímá práce s amatérskými režiséry, kteří se od něho učí výtvarnému řešení inscenace. Několikrát přednášel na školení, ale zdá se nám, že jeho teoretických a praktických znalostí je ústředními orgány LUT dosud málo využito. Václav Müller pomáhá ochotníkům zvládnout problémy jevištního osvětlování. V poslední době při různých příležitostech seznamuje amatéry s prací se světlem na inscenacích, s projekcí a barvou, světelnou stylizací i s technickými daty světlidel. Několik instruk-

táží na různých místech našeho kraje o jevištní masce a líčení měl s. D. Rosenmayer.

Jedním z neaktivnějších pracovníků je herec Eduard Muroň, který vede dramatický soubor Krajského domu pionýrů a mládeže v Brně. Po několika letech vychovává pionýry k divadelní práci.

Závěrem se pokusíme shrnout některé problémy spolupráce Divadla Julia Fučíka a ochotnických souborů.

Alfou i omegou je dramaturgie. Soubory by měly skutečně aktivněji spolupracovat s profesionální dramaturgií a nechat si od ní poradit, kterou hru si pro svůj kolektiv vybrat. Volba hry podle sil souboru zaručuje úspěch a dobré působení na diváka.

Otázka režijní spolupráce by měla být soustředěna na rozpracování textu, aranžmá (umělecký poradce a režisér), zvuků a technické přípravy představitelů.

Spolupráce mimoinscenační by měla spočívat v diskusích s uměleckým poradcem o zhlédnutých profesionálních i ochotnických představeních: jsou-li podmínky, na besedách o vývoji divadla apod. Umělecký poradce by měl dbát hlavně na to, aby ideový výsledek práce jeho souboru byl co nejlepší. Umělecko-výchovná spolupráce by měla více rozvíjet tvořivost uvnitř souboru a soubory by se měly zaměřit na své členy, či neprofesionální výtvarníky o jevištní návrhy, jež by posuzoval profesionální výtvarník.

Moderní technické prostředky divadla potřebují kromě zaujetí a lásky k této práci i dokonalé zvládnutí. I v této oblasti hledejte pomoc u profesionálních souborů. Ne aby vám půjčily reflektory či magnetofony a jiné drahé zařízení, ale radu, jak si pomoci s tím, co je k dispozici, jak svítit s těmi 4–5 reflektory, jak přešit kostým apod. A ještě něco nám leží na srdci: stavba či generální opravy vašich divadelních sálů a různých kulturních zařízení. Poradte se o jejich technickém vybavení či zařízení s odborníky! Je smutné, když přijдете do novostavby kulturního domu a ten má tak nedivadelně řešené jeviště, jako v Hodoníně či Prušánkách (umístění osvětlovací kabiny a jevištních tahů). Někde jde o základní bezpečnost všech, kdož na takovém jevišti vystupují. A přece máme v Praze Scénografickou laboratoř, jejíž vedoucí inž. Kouřil má obrovské zkušenosti. Možná, že jsme vám neřekli, co jste chtěli slyšet, ale takové jsou naše zkušenosti a spolupráce s ochotnickými soubory. V našem divadle budeme i nadále s radostí pomáhat souborům, které si naši pomoci váží a od nichž i my čerpáme nadšení pro svou práci.

Se soudružským pozdravem

**MOJMÍR HEGER
a VÁCLAV MÜLLER**

JIHOČESKÉ DIVADLO v Českých Budějovicích

O spolupráci divadelních profesionálů a ochotníků bylo již napsáno mnoho článků, vysloveno přednášek a

nevím, co by k tomu bylo ještě možno dodat. V dopise, kterým mě žádáte o článek, píšete: „... domníváme se, že jste k ochotnickému divadlu našel dobrý vztah“. Ano, myslím, že můj vztah k převážně většině ochotnických souborů, které znám, je dobrý. Rád obětuji svůj volný čas ke spolupráci s nimi, ovšem za určitých předpokladů. Mluví se totiž o spolupráci s ochotnickými soubory a já bych chtěl podtrhnout slovo spolupráce. Spolupráci totiž nelze chápat tak, že jako profesionál půjdu do ochotnického souboru zkoušet a naučím jej hrát divadlo. Musíme ji chápat oboustranně. Jsem režisér profesionálního divadla a pokud s ochotníky zkouším, neuvažuji: teď pomáhám ochotníkům. Má úvaha je rázu sobeckého — pomáhám sobě. Pomáhám svému sebevzdělání, zkouším si různé jevištní postupy, které nemohu bezprostředně ověřit v divadle a v neposlední řadě, řekl bych na prvním místě, poznávám při práci v mém styku nesmírné množství lidí, jejich problémy a život. Myslím, že bych ho nemohl poznat dost dobře v kavárně nebo v divadelním klubu. Spolupracuji s ochotníky za předpokladu, jestliže je to přínos i pro mě. Je-li tento druh sobectví obecně prospěšný oběma spolupracujícím stranám, pak nechť jsme všichni sobci.

Význam ochotnické práce nevidím jen z hlediska diváka — konzumenta, kterému je předváděna. Myslím, že dost podstatná je právě otázka jejich vlastního tvoření, radosti z tvůrčí práce. Dosti často se střetávám s názory, které záměrně dělí divadlo na ochotnické a profesionální. Slyšel jsem mnohdy vytýkat ochotnickým souborům, že nemají jít cestou profesionálního divadla, že mají hledat svou vlastní cestu. To jsou podle mého názoru v základě pochybené, protože nejsou u divadla dvě cesty; domívám se, že existuje pouze jedno divadlo. Divadlo, které chce naléhavě řešit současné společenské problémy, které chce vyjádřit svou dobu, chce být živou tribunou dnešního člověka — takové divadlo je jen jedno, ať ochotnické — nebo profesionální. Za těchto předpokladů mohu zkoušet divadlo s profesionály právě tak jako s ochotníky. Snad tu existuje rozdíl v možnostech, ale ten existuje i mezi profesionálními soubory. Kdybych měl najít hranici, kde začíná profesionální divadlo a kde končí ochotnické, rozhodně bych ji nehledal tam, kde končí síť čs. profesionálních divadel, protože fakticky žádná hranice neexistuje.

Problémy ve spolupráci skutečně existují a jsou opět oboustranné. U mnoha profesionálních divadelníků, herců, existuje dosud averze k práci ochotníků, podceňují jejich práci. U ochotníků zato mnohdy neskromnost a přeceňování vlastních sil, nedostatečná kritičnost k tomu, co dělají. Já sám o sobě si myslím, že vzájemná spolupráce ochotníků s profesionály je věc užitečná, prospěšná, jestliže nejde jen o formální spolupráci, ale o práci samu.

Milan Fridrich, režisér

RENESSANCE RANÁ

KAREL ŠÁLEK ÚVOD DO KOSTÝMNICTVÍ

Francie 1520 Hugo: Král se baví
Itálie 1450 Shakespeare: Romeo a Julie (vlevo nahore)
Španělsko 1590 Schiller: Don Carlos (vpravo nahore)

RENESSANCE STŘEDNÍ

Itálie: 1490 Schiller: Spiknutí Fieska v Janově

RENESSANCE POZDNÍ

Itálie 1570 Shakespeare: Othello

Španělsko 1610 Lope de Vega: Sedlák svým pánem

Čechy 1600 Stroupežnický: Paní mincmistrová

BAROK

Itálie 1700 Goldoni: Sluha dvou pánů

Pohlednice z Lipnice

Lipnice je malé i malebné městečko. Již zdaleka je vidět hrad, který je v této chvíli magnetem, přitahujícím humoristy a satiriky z celé republiky. Vlastní festival ještě nezačal a proto je Lipnice ještě docela normální malé město. Jenom složené stánky a jakýsi náznak dvou velkých vojenských stanů svědčí o tom, že se tu něco bude dít. Přípravný výbor zasedá. Ubytovací komise je nakažena optimismem. Na dotaz, kde budeme bydlet, odpovídá, že ještě neví, až po obědě. A optimisticky dodává, že všichni budou bydlet. Procházka po městečku nás naladí trochu skepticky.

Kousek od náměstí stojí 15 chat. Vojáci, tesaři, zámečníci a paní Gajdošková. Všude spíš nelad než lad. A krásný výhled široko do kraje. Ten jediný (ten kraj) dýchá klidem a horkým letním odpolednem. Na staveništi ruch a optimismus. „Do večera to bude,“ říkají. Začali stavět v neděli a teď je pátek. Optimisti! Do večera byly chaty obsazeny a byly hotové. Jenže to už lilo a lilo a nové výbojové osvětlení ozařovalo bezútesné proudy vody, které se hnaly po asfaltované silnici.

Ráno začal první festivalový den. Zamračeno, zima, která spálila humor mnohého satirika (a že to bývají v soukromí někdy docela veselé kopy).

Mimo program vystoupí amatérský kabaret z Pardubic. Byl zařazen v poslední chvíli. Není tedy v programu ani na plakátech. Je tu a vystoupí. Kdo je to? Jací jsou? Proč tu jsou? Vyhráli ústřední kolo STM v Nitře. Aha! Tak tedy ano. Ale je tu Rokoko s Vostřelem, Semafor se Suchým a Filipovským, Večerní Brno s Černíkem a Pantůčkovými texty, Tatrarevue z Bratislavy s půvabnými herečkami, které loze vidět na procházce nevelkým lipnickým náměstím. A to jsou ochotníci? Jo tak! Viděl je Někdo? Čímž je míněn Někdo s velkým písmenem na začátku. Jiří R. Pick je viděl. No a? Líbili se mu. Opravdu?

Ve chvíli, kdy pražské Rokoko otevřelo oponu nad Robotem Emilem, se říkalo, že kabaret z Pardubic vystoupí na hradním nádvoří. Jsou to ochotníci a jsou tu mimo program a na nádvoří není jeviště. Pak se řeklo, že přece jen vystoupí v přírodním divadle. Po Rokoku a před Semaforem a Tatrarevue. Půlhodinku po zahájení Podvečera s Dikobrazem.

Bylo zamračeno a studený vítr se opíral do opony. Celá konstrukce se zachvívala pod tímto nápirem. A těch pár, kteří seděli v první řadě a kteří Pardubické viděli v Nitře, se chvělo více trémou než chladem. Pak se začalo scházet obecenstvo. Členové všech profesionálních kabaretů, které vystupovaly na Lipnici. Lidé z rozhlasu a televize. Novináři. J. R. Pick si odskočil na Podvečer s Dikobrazem a oznámil, že se hned vrátí. I on měl snad trochu trému za těch šest mladých za oponou, která nešla otevřít. A vítr fičel, ale obecenstvo vydrželo, neodcházel, ba právě naopak: počet rostl a rostl. Pak přišli i všichni z Dikobrazu.

Jenže to už začalo. Mládenec, který seděl vedle mne, držel oba palce křečovitě zatáté. (Starý známý z Nitry.) První smích. Kdopak se to směje? Lidé z pudy (tj. herci ze Semaforu). Vzadu se baví Rokoko. Tleskají. Večerní Brno se pošuchuje a chechtá. I půvabné herečky z Bratislavy se decentně smějí.

Tak tohle jsou ti amatéři? A kdo jim to napsal? Že sami? Už není nikomu zima. Amfiteatr je zcela naplněn. A těch šest na jevišti ani necítí, že se na ně dívají kabaretiéři, humoristé a satirici z celé republiky. Jsou mladí a jsou zcela v zajetí svého vystoupení. Nedůvěra k „těm amatérům“ je ta tam. Už nikdo nelituje, že jim — lidové tvořivosti — propůjčili toto jeviště. Protože oni tam zcela po právu Haškovy Lipnice patří. A tím právem je míněno objevování mladých talentů.

Všichni uvěřili, že se J. R. Pick nemýlil, když se mu v Nitře líbili. Úspěch i radost z tohoto vystoupení byly zcela nelíčené. Blahopřání profesionálů neprofesionálně srdečné.

Právem proto mohl v neděli Václav Lacina i Ivan Vyskočil (ředitel Divadla Na zábradlí) konstatovat, že humoristé a satirici (i divadelníci zabývající se tímto žánrem) mají široké zázemí v našem lidu. A Ivan Vyskočil z titulu předsedy divadelní poroty vyslovil naději, že v příští sezóně by se takových amatérských souborů mělo objevit víc.

V neděli byly položeny věnce na Haškův hrob, odhalena jeho busta a vyhlášení vítězové literární, výtvarné a divadelní soutěže. Bývalý kraj Jihlava odevzdal ceny a nový kraj Východočeský vyhlásil soutěž novou. Ale to už nad Lipnici i kouzelným krajem kolem svítlo slunce, náměstí bylo plné, stánky již byly postaveny a ze dvou stanů se vyklubala hospoda U kalicha, kde se prodalo tisíce porcí guláše, který byl tak ostrý, jako by měla být naše nová satira a vytočilo ještě více plzní, řízných, jako by měl být náš humor.

V pondělí ráno zůstala na náměstí jenom spousta pohárků od piva, papírových talířků po párcích (těch se taky snědlo požehnaně), složené stánky a dva opuštěné stany, už bez nápisu hospoda U kalicha. Festival skončil, satirici se rozjeli do svých domovů, aby přemýšleli, jak to ten Václav Lacina vlastně myslel s tím, že hledáme Haškova nástupce.

Jiří Bílý

ZASLÁNO EXPRES Z HRONOVA

Došel nám právě na Hronov nemilý pozdrav z pražské tiskárny: korektury Ochotnického divadla č. 9. A přece toho využijeme a rozmnožíme stránku nejen o další „poštovní“ titulky, ale i o první zpravo-dajství z festivalu. V tuto dobu už máme za sebou šest představení (v Hronově, protože Náchod o jedno předbíhá) a právě tolik diskusí. Prorocí se, jak známo, nevyplácí a přece si jedno dovolíme. XXX. Jiráskův Hronov je mnohem úspěšnější než loňský a má také vyšší úroveň diskusí. Shodou okolností dostalo představení Hikmetova Damoklova meče (ZK Svit Gottwaldov) ten nejaktuálnější význam: diskuse o inscenaci byla zahájena 17. srpna, v den zahájení procesu s Powersem.

Profesionální divadla sem vyslala početnou delegaci herců a režisérů, kteří vedou odborné kroužky. Tady se dosahuje větších výsledků než při diskusích v plénu, kde mikrofon někoho vůbec odrazuje a jiného svádí k „táborovému řečnění“.

Jsou tu také početné ochotnické delegace z lidových demokracií — Polska, Maďarska, NDR a Rumunska. Právě v tuto dobu, v pátek 19. srpna v 15 hodin, je s nimi uspořádána konference o ochotnickém divadle v jejich zemích.

Z hostů zvlášť významných tu byli v prvních dnech zasloužilý umělec Jiří Steimar z Národního divadla v Praze a rektor AMU A. M. Brousil. Oba řekli ochotníkům mile lichotivá slova. J. Steimar byl překvapen kvalitou ochotnického divadla na rozdíl od té, kterou znal z minulých let, a A. M. Brousil nazval diskusní plénum parlamentem. Zatím ovšem v tomto „parlamentu“ k žádnému bojovému hlasování nedošlo, dost lidí si spíš stěžuje na jeho „bez-konfliktnost“. První vlna rozporů se totiž odbude v diskusních kroužcích a v plénu pak k velkým srážkám názorů nedochází.

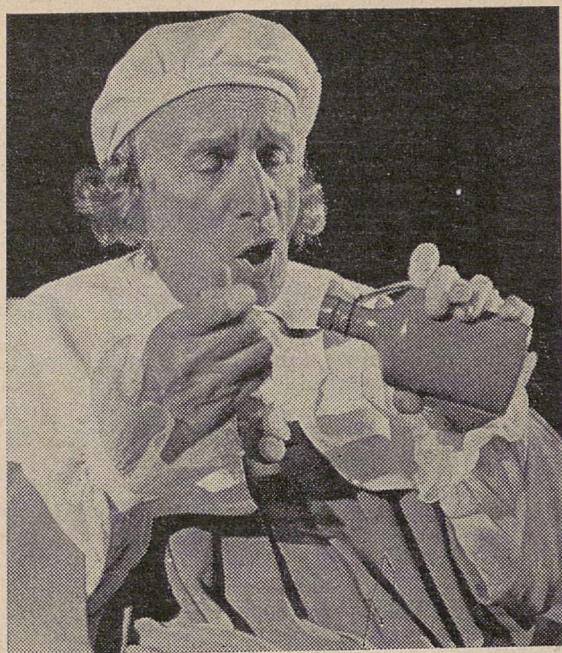
Je tu samozřejmě rozhlas [vždyť ho posloucháte], televize [vždyť se na ní také díváte] a dnes natáčíme diskusí o Igoru Bulčákovovi studenti FAMU. Počasí nám zatím nepřeje a tak nemusíme zvlášť litovat, že trávíme většinu času (podle slov už historických, protože je Valtr Taub řekl na minulém Hronovu) v infarktním prostředí sálu Slávie.

O moclehy je dobře postaráno, ale stejně se tu téměř nespí — třetina účastníků tančí, dvě třetiny diskutují a mezitím se pohybuje taková meziskupina těch, kteří v noci spí — novinářů.

Opět letos probíhá divadelní školení ROH. Na otázkový kabaret, malých a malíčkových forem sem přišli satirici J. R. Pick a J. Koenigsmark, pak V. Paňtůček a redaktor Rudého práva Dušan Havlíček. Diskuse o kabaretu se zúčastnil nejvíce profesionální pracovníci, hlavně teoretici — a ochotníci byli bohužel až příliš potichu. To je už takové pravidlo, že o humoru je smutné mluvit.

Jiráskův Hronov má opět ve štítě heslo Za socialistické ochotnické divadlo. Tak se nám zdá, když se díváme hlavně po lidech, kteří tu na Hronově pracují (neboť myšlení je práce značně namáhavá), že už jsme přece jen ke zživotnění hesla kus cesty urazili.

SMOLÍKŮV

„ZDRAVÝ NEMOCNÝ“

Osou, kolem níž se točí Molièrova komedie „Zdravý nemocný“, je hypochondr Argan, podle svých představ těžce nemocný a utvrzovaný v tomto přesvědčení šarlatánskými lékařskými živnostníky, kteří si z něho, jak doslova praví Toinetta, udělali dojnou krávu. Tato bludná představa nemoci je také důvodem, proč Argan, celým svým psychickým založením typický měšťák, je nebezpečný i směšný. Nebezpečný v tom, že svým jednáním ohrožuje společnost kolem sebe, v tom, že by v bezcitném, zaslepeném egocentrismu dokázal zničit i štěstí svých blízkých. A směšný svou omezeností, svou přehnanou pečlivostí v dodržování nesmyslných předpisů, svou extrémní zálibou ve vykonávání všech úkonů, jimiž se „udržuje naživu“.

Tento výklad vtiskl svému živému představení „Zdravého nemocného“ v Tylově divadle režisér J. Pleskot, a kromě tohoto společenského aspektu uplatnil v inscenaci i zdravý komediantský cit, podnícený nejen satiričností Molièrovy hry, ale i moderním chápáním klasiky. Z baletních meziher vypustil Pleskot text, aranžoval je podle vlastní invence jako pantomimy, připsal písně, upravoval dialogy. Není to představení bez problémů. Kritice by bylo zapotřebí podrobit například jisté sklony k lfbivosti a sentimentalitě. V podstatě však jde režie správně za základním smyslem komedie a přitom využívá všech příležitostí k živému, až rozpuštěnému rozehrávání jeviště, k bláznivým honičkám a groteskním scénám neméně groteskních figur. Příjemným hereckým překvapením je třeba už Toinetta J. Petrovické, stylizovaná do gest commedie dell'arte.

Ale především je tu Argan národního umělce Františka Smolíka. Nikoliv zúžené schéma hypochondra, úzce vymezený typ, soustředěný k jedinému charakterovému rysu, ale živý, zdravý, plný člověk, kterému není cizí ani cit, ani smysl pro humor, ani rozvaha, ani ztřeštěnost. Proto si nezaslouží jednoznačného odsouzení. Není-li jednoznačně sympatický, je aspoň dojemný. Není to pouhý despota, sobec, vyšinutý člověk, ale pobloudilý človíček, jehož mysl je přechodně v kleštích bludné představy. Není-li právě postižen záchvatem přehnaného strachu o své zdraví, je schopen rozumně uvažovat, je ochoten bavit se, žertovat a snášet i drzé invektivy pohotové služby. Chvillemi se dokonce zdá, že se její drzostí baví a že jde mezi nimi o jakousi smlouvenou hru, zábavnou konvenci. Je směšný i nepříjemný, když pánovitě uplatňuje svou vůli. Ale smích, který nás při pohledu na něho popadá, nemá ostří nemilosrdně spalující satiry, která by mířila proti Arganovi. Míří proti jeho záporným vlastnostem a proti všemu, co je v Arganovi pěstuje. Proto i Arganovo zmoudření není posledním (a nejlhlubším) příchutím hrotu, ale závanem sympatie a porozumění a zaslouženým vykoupením z Arganova hlubokého zklamání.

Arganovo zklamání je zde jednou z klíčových scén a

zde také Smolík nejlépe ukazuje Argana jako člověka normálních vlastností a horoucího citu. Ve scéně, v níž se Argan vydává za mrtvého, leží Smolík v širokém křesle s nataženými nohama, s rukama volně rozloženými na opěradlech a s bezvládně položenou hlavou na zadním opěradle. Je předem přesvědčen o úspěchu svého důkazu a proto je zcela nehybný a klidný. Při Belinině řeči jakoby však ztuhl. Jeho hlava se nepatrně pozvedne a oči se do široka otevrou v návalu velkého překvapení a bolesti. Pak hlava opět klesne, leží ztěžka a nehybně. A potom, zapomínaje (jako mnohdy jindy) na svou „nemoc“, Argan pomalu vstává a s upřeným pohledem na ženu tichým, klidným, ale rozhodným hlasem, v němž se chvěje bolest, vykazuje Belinu z domu. Není v něm hysterie, není v něm nic směšného nebo překotného. V tom okamžiku promluvílo ryzí jádro zraněného člověka. Komedie se přes Arganův odpor opakuje. Když Angelika pláče, pozvedne se Arganova hlava v náhlé radosti, oči zasvítí a hlava se vláčně pokládá zpět. Celé tělo jakoby se uvolnilo dojetím a bezstarostností. V těch několika málo gestech dvou scén je smutek i radost, celá hloubka Arganovy duše, duše člověka, který není jen směšným omezcem a sobcem, ale i pobloudilým manželem a milujícím otcem.

Tato hluboká lidskost Smolíkovy Argana ovšem nijak neoslabuje komiku postavy. Smolík nadšazuje Arganovy komické rysy podle požadavku frašky, již „Zdravý nemocný“ v podstatě je, tato nadšázka však vždy vychází ze zcela reálných podkladů. Vezměme třeba několik charakteristických detailů: Smolíkův Argan vzbuzuje dojem, že svou nemoc jen hraje. Výborný nápad! Neplíží se před námi nemocí skličená troska, ale člověk, který nemoc předstírá — i sám sobě. Je o ní někdy sám přesvědčen. V takové chvíli se belhá kolébavou chůzí o holi, kolena mu podklesávají a lehce nachýlený trup se ztuhle kývá v rytmu chůze. V takové chvíli je ponořen sám do sebe, na vnějšek reaguje apaticky, poslouchá jen půlkou ucha, opakuje konce zaslechnutých vět, ale nebere je plně na vědomí (například ve scéně chůze po pokoji, při níž mu Toinetta říká o Kleantově příchodu). Vyrusen ze svého zaujetí důrazným vnějším podnětem, vypadá však ze své role: náhle čile poskočí, zatočí se, je svěží a křepký. Naopak přicházejí do normálních rozhovorů chvíle vnitřních popudů. Když třeba přeruší rozhovor a nastoupí cestu, aby se vyrovnal s následky projimadla, učiní několik kroků belhavou chůzí, aby zachoval důstojnost a zdání nemoci, ale náhlý vnitřní popud ho popoženě, vlije mu rychlost i svěžest do údů a Argan se dá do běhu jako mladík. I jeho návraty z těchto pochůzek jsou charakteristické. Jednou přichází hrdě, vítězoslavně, s tvářmi naplněnou spokojeností a se samolipým postojem člověka, který vykonal dobrou práci. Jindy je mrzutý. Přichází schlíplé, opírá se o hůl, svaští na Toinettu zakaboněný obličej a prsty pravé ruky zatočí odmítavě, na znamení neúspěchu. Mýlil by se, kdo by v těchto pikantních scénách chtěl hledat naturalismus. Je to jemná, přesně odvážená charakterní komika, dokreslující daný typ.

Celé Smolíkovy podání role Argana je protkáno kontrasty. Lidská ruina, která bezvládně spočívala v křesle, dovede z ničeho nic v zápalu hovoru dostat živou tvář: Argan poposedává, překládá pod sebou nohy na širokém sedadle, vrtí sebou, točí se na všechny strany, jeho obličej i jeho ruce a nohy vyvíjejí živou činnost. Ve chvílích „nemoci“ se tváří tupě, ustaraně. Beznadějný případ. Stačí však závan normálních lidských starostí, abychom poznali, že i Argan má srdce i mozek na právním místě.

Přehrada rampy a vzdálenost bohužel nedovoluje podrobně sledovat bohatou hru Smolíkových očí a všechny mimické detaily. Tím více však vychutnáváme jeho hlas v bohaté škále od řezavé ironie a pánovitosti až k dojímavé citlivosti, od vyděšeného a sténavého přízvuku domnělého nemocného k protahovaným zvukům deprimovaného prostáčka, který se v zajetí své představy léká každého doktorského slova, každého nebezpečí, a nedovede si poradit v nejjednodušší záležitosti. Výrazný komický charakter, jež František Smolík vytvořil svým Arganem, patří k výkonům, které je dobře si zapamatovat a z nichž je možno mnohemu se učit.

Pavel Grym

Kolik jich vzniklo v tomto jubilejním roce! Doslova jak houby po dešti rostly a vyrostly všude, kde se sešlo k spolupráci několik schopných obětavých lidí. Počet jejich vystoupení na veřejnosti, ať už to byla agitační střediska, sály, jídelny a haly škol a závodů ve městech i na venkově, vyjádřilo by jen stěží pětimístné číslo. Přicházely s písní a veršem, anekdotou, povídkou, lidovým vyprávěním, nezálekly se ani opomíjených forem názorné agitace. Agitovaly, šly mezi lidi a k lidem, vítězily a zvítězily. Mnoho jich zaniklo s posledním dnem kampaně, která je uvedla v život, jiné pracují dál a rozrostly se ve smíšené umělecké skupiny, kabarety i divadelní soubory. Spolu s nimi trvá plejáda problémů a neutichly ani hlasité diskuse a spory o jejich smysl a platnost v budoucnu.

Z potřeby obohatit kulturní život v pohraničních vsích a vískách na českém severu a mladým optimismem získávat lidi pro věc vznikla jedna *agitka Pohraniční stráž*. Dramaturgie i pojetí jejího programu je typické pro celou jednu kategorii agitbrigád. Při vystoupení pohraničnicků se zasměješ tak upřímně jako málokdy jindy a ani si neuvedomíš, že právě svým smíchem jsi strháván do proudu, kterého ses třeba obával. Nedůvěřoval jsi našemu dnešku — a pojednou je ti v něm dobře. Čím to je? Jednoznačností a působivostí textů? Nejde přece o žádný zázrak — program tvoří několik melodií Jaroslava Ježka, výborně pantomimicky ztvárněných, verše mladých básníků, pár dezechových improvizací a jeden dva skeče. Účin je tu dán především gradací, a co víc — o stanovisku těch mladých na scéně nemusí být nikdo ani na vteřinu na pochybách. Proto je ohlas v řadách diváků tak spontánní a ty, ať jsi člověk jinak vlažný a odměřený, málem skanduješ s chlapci v zeleném:

Nadešel čas.
Je třeba říci
NAŠE JE TAHLE ZEM!

V Plzni při Městském domě osvěty vznikla sloučením dívčího tria a chlapeckého kvarteta už na počátku předvolební kampaně sympatická smíšená agitka. Měla práci mnohem lehčí, pro-

AGITBRIGÁDY dnes a zítra

tože dostala do vínku hodnotný a pestrý repertoár obou pěveckých kolektivů. Pro agitační vystoupení použili Plzeňští také mluveného slova, ovšem se značně menším úspěchem. Všestrannost téměř všech členů této agitky umožnila vystupovat po každé s jiným programem. To byla pochopitelně nemalá přednost, kterou jistě ocenili i diváci. Těm náročnějším mohl ovšem vadit poněkud konvenční výběr veršů, většinou známých i školákům z čítanek. Právě to je Achillova pata této agitky. Nezkušenost obou recitátorů pak takový nedostatek mohla jen znásobit a umocnit.

Umělecký přednes, lidové vyprávění, zpěv a instrumentální sóla — to všechno v dávkách přibližně stejných — tvoří agitační pořad souboru *Leteckého učiliště*. Také důstojníci našeho vojenského letectva nemuseli ztrácet mnoho času hledáním. Kmenový repertoár sólistů i celého souboru je natolik solidní a mnohotvárný, že postačilo citlivě vybrat to vhodné a nejhodnotnější, aby vznikla radostná, životu přitakávající a život chválící oslava.

Všechny tři kolektivy, o nichž teď byla řeč, vznikly z talentovaných, více či méně zkušených a všestranných jedinců. Hledáme-li společné označení pro charakter jejich agitačních pořadů, můžeme říci, že šlo o malé formy v provedení mikrosouborů (s výjimkou Leteckého učiliště). Poněkud odlišného charakteru jsou celistvé monotematické montáže agitek *Domova mladých horníků ve Zbůchu u Plzně* a *5. hospodářské školy v Praze*.

Soubor *hornických učňů* předvedl v desítkách škol v západních Čechách pásmo, kterým zval čtrnáctileté chlapce mezi horníky nejen na návštěvu, ale na celý život. Vedoucí souboru, vychovatel Antonín Gruber, nazval

pásmo Kahan září nad světem. Na vystoupení je znát, že soudruh Gruber je především vychovatel. Chlapci, z nichž mnozí před nedávnem přišli z Domova výchovy, vystupují ukázněně a skromně. Práce v souboru si váží, své povolání mají rádi. Jinak by jim přece nikdo jejich slova nevěřil! Protože tento kolektiv je ryze začátečnický, můžeme jeho debut bez rozpaků pochválit. V budoucnu by si však soudruzi měli uvědomit, že *divák se především dívá a chce tedy také vidět něco z toho, o čem jen slyší*. Jinak se může z dobře míněné, upřímné agitky stát únavný suchopárny referát...

S fakty o třetím pětiletém plánu seznámuje montáž *5. hospodářské školy v Praze*. Kolektiv půvabných studentek se nerozpákoval použít všeho, co mohlo sloužit záměru. Viděli jsme magnetickou mapu naší republiky se stavbami této pětiletky a před očima nám živě proběhlo uplynulých slavných patnáct let. Přestože dívky na scéně nás nikterak nešetřily a vystavily hlediště bubnové palbě cifer, stačil si každý z diváků uvědomit skutečnost a takřka plastyky představit perspektivu. Pomohly k tomu prostředky nejnázornější: atrapy potravin na ošátkách. Volba některých dia pozitivů však nebyla nejšťastnější. Projekce totiž místy zamlžovala souvislost, odváděla pozornost nebo naopak zbytečně ilustrovala jasný fakt. To však nemůže pranic změnit na skutečnosti, že právě *takto pojatá agitka s konkrétním zacílením je neúčinnější a společensky nejplatnější*.

Tyto agitační skupiny nebyly brány namátkou. Jejich přednosti a nedostatky jsou typické pro většinu ostatních. Hovoříme o nich proto, že je našim přáním, aby nezanikly, ale aby bohatší o poznatky a nezaplacené zkušenosti dál obohacovaly všední každodenní život naší socialistické vlasti. Předpoklady k tomu mají: o zájem diváků není třeba mít obavy, námětů a předloh je také dost. *Stačí porozhlédnout se kolem sebe!*

Řeknete možná — to všechno je důvod ke spokojenosti. Spokojenosti se však nesmíme v tomto případě opájet. Dobrých agitbrigád je stále málo. A nebude jich dost ani tehdy, až jich bude hodně. *Viktor Doubek*

TELEVÍZIA radí ochotnickým súborem

Slovenští ochotníci a ti na Moravě, kteří „chytí Bratislavu“, sledují již delší dobu se zájmem seriál nedělních pětadvacetiminutových pořadů, které televize věnuje práci ochotníků.

Při rostoucím zájmu o ochotnickou práci je stále více zřejmé, že mnoho ochotnických souborů nemůže v plné míře plnit společenské úkoly, které od nich současná doba požaduje, jenom proto, že na ně jak teoreticky, tak prakticky nestačí. Není dost zkušeností a často i chybí někdo, kdo by uměl opravdu odborně a nenásilně

soubor uvést na správnou cestu. Nejrozličnějších školení, která ochotníci vyžadují, mohou se většinou účastnit jenom vedoucí souborů a často ani program těchto kursů není zcela promyšlen a připraven. Chybí moderní metodické pomůcky — v první řadě instruktážní filmy. A potom — většina školení se zpravidla omezí pouze na teoretický výklad bez praktických ukázek. Pak se mnohdy stává, že absolventi kursů nedovedou získané zkušenosti ve své práci uplatnit.

Za těchto okolností tedy budíž čest

a chvála bratislavské televizi za vpravdě průkopnický čin, jímž se souborům snaží pomoci. V cyklu rad ochotnickým souborům se totiž velmi dobře podařilo skloubit právě teorii s nezbytnou praxí, a to velmi zajímavým a upoutávajícím způsobem. Atraktivnost pořadů je ještě zvýšena tím, že z převážné části je vytvářejí sami ochotníci a že o poznatky, které zde sami získávají, se dělí se všemi televizními diváky.

Jaká je učební a dějová osnova?

Divadelní odbor závodního klubu se

rozhodně zlepšit svou práci v dramaturgii i ve vlastní inscenaci. Proto na svou schůzku pozve herce Ondříša Jariabka, člena činohry Divadla Pavla Országha Hviezdoslava. Společně s ním se členové kroužku rozhodnou pro studium Karvašovy hry Lidé z naší ulice.

Toto rozhodnutí však není náhodné. Nejprve se nad ním zamýšlí užší dramaturgický výbor klubu a v této souvislosti se na televizních obrazovkách rozvinula zajímavá debata o poslání divadla a o tom, jak sestavovat dramaturgické plány, jak hodnotit hru a celá řada dalších podnětných názorů. Nejzajímavější snad byla lecke druhá, které byl přítomen celý ochotnický kolektiv. Všichni již hru znali a měla být provedena záležitost pro ně nejpodstatnější — rozdělení úloh.

Neviděli jsme však dychtivě převzetí úloh hlavních a přemlouvání a vysvětlování těm ostatním, že malé role jsou také důležité... Zde vlastnímu obsazení předcházela živá debata, které se účastnili všichni členové kroužku. V záběrech kamery nebylo

nic hraného. Slyšeli jsme názory velíjové, od vyhraněných až po ty nejasné a tápající.

Padly i poznámky, které vzbudily smích. A to všechno v divákově povolávalo nejenom pocit radostné spoluúčasti na veselém a přátelském kolektivu, ale i poznání, co všechno je třeba si ujasnit a promyslet, než je možno přikročit k odpovědné inscenační práci.

Po analýze jednotlivých postav hry bylo provedeno vlastní obsazení. Potom již nastala práce s textem. A Bratislavští si tuto „fušku“ nikterak neulehčili. Žádné „markýrování“ před kamerou. Bylo třeba vyhledávat podtexty, dbát na čistotu řeči, zachytit psychologii postav — a to všechno za neustálého opravování a vracení. Zkrátka, zřejmě není lehké být pokusným králikem — bytí i ochotnickým — v televizním kursu.

A tak to jde stále dál. Hra se aranžuje v prostoru, herci se učí vnímat partnera. K tomu v další lekci při-

stoupí rozbor kostýmů, masek i scény a konečně v šesté, závěrečné lekci uvidíme celé představení.

Věřme, že tento cyklus svou zajímavostí a šíří tématu má velký ohlas nejenom u ochotníků, ale u celé obce televizních diváků. Bratislavská televizní redakce trefila opravdu do černého. Podařilo se jí nejenom poutavě provést školení o hlavních zásadách divadelní práce, ale současně ukázat i praktickou cestu, jak zlepšit a prohloubit činnost v závodních klubech. A dále, jak by měla vypadat spolupráce s profesionálními poradci.

Ještě něco — televize není určena jenom ochotníkům. Bylo již řečeno, že i ostatní diváci při této zajímavé příležitosti mají možnost se zamyslet nad náročností a posláním ochotnické práce. A to je přínos, který se může projevit již v blízké budoucnosti.

Doufejme, že obdobný pořad bude brzy zařazen i pro diváky pražského televizního studia.

Dr. M. Jurák

Dnešní rubrika je věnována hram pro děti a mládež. A hned v úvodu musím konstatovat, že jejich úroveň je značně vyšší a vyrovnanější než byla úroveň her, o nichž jsem referoval minule, když jsem hodnotil produkci DILIA, určenou dětem a mládeži. Je to už způsobeno tím, že tentokrát vydala DILIA z větší části hry již vyzkoušené, ověřené, které s úspěchem prošly profesionálními scénami. Tak se mezi novinkami posledního období objevily hned tři hry z repertoáru pražského Divadla Jiřího Woltra. Ta první z nich, CO KAMERA NEVIDĚLA od Jaroslava Zrotala, představí efektní formou detektivního příběhu pátrání po zlaté sošce, která zmizela při vylopuení bytu. Hra má zajímavé postavy, i když ne vždy vyloženě současné (Pan Patočka, Eda) a částečně těžší i z věčně romantického cirkusáckého prostředí. Její podstatnou nevýhodou je velice náročná výprava, plná technických triků, množství převleků a film, který je organickou součástí hry.

Hanuš Burger a Stefan Heym mapsali na motivy románu Marka Twaina svou působivou hru pro mládež DOBRODRUŽSTVÍ TOMA SAWYERA. Napsal-li jsem, že jejich hra využívá motivů ze slavného Twainova románu, není to tak docela pravda — využívá spíše jen jeho postav, děj i myšlenkové vyznění hry jsou zaměřeny zcela jinak. Tom Sawyer a Huckleberry Finn se ve hře stanou svědky vraždy, spáchané Neúprosným bratrstvem Neomylného šipu (jakousi obdobou Ku-klux-klanu), které z ní potom obviní hodného černocha Muffa Pottera. Hra má závažnou myšlenku, bojuje proti rasové nenávisti, někdy však dává na úkor logiky přednost scénickým efektům. Pro naše ochotníky má hra dvě závažné nevýhody — odehrává se v šesti různých scé-

nách a je devízově vázána. — Třetí hra z repertoáru Wolkrova divadla pro mládež je MĚSTO NA SEVERU Jaroslava Janovského. Autor se svým námětem vrátil do severočeského pohraničí roku 1946 a ukazuje skupinu mládeže, která po vzoru některých uvědomělých dospělých vyhlásuje boj proti zlatokopectví a šmelině, dávajíc tak svým romantickým nápadům užitečný smysl.

Autor byl za svou hru odměněn v sou-těži k 15. výročí lidové demokratické ČSR. Přesto však se mi zdá, že závěrečné dějství hry je trochu příliš násilné a většina postav je až povážlivě jednostrunná. Její obsah však ani dnes ještě není neaktuální. Na všech třech hrách je vidět, že byly určeny profesionální scéně, jsou technicky i herecky velmi náročné a s výjimkou MĚSTA NA SEVERU se v ochotnických divadlech asi jen těžko uplatní.

Podobné problémy má i další hra, kterou DILIA vydala pro mládež, totiž TROJSKÝ KŮŇ známého německého autora Friedricha Wolfa. Jeho hra pojednává o formování jednotné protinacistické fronty v Německu třicátých let. Její úplné vyznění pro našeho mladého diváka je však ztížené tím, že chybí podrobná znalost specifických poměrů, které tehdy v Německu vládly. Další hra, DVA KAPITANI sovětského dramatika Viktora Kaverina, je dosti problematická. Příliš

vykonstruovaný námět, schématické postavy, jejichž jednání je psychologicky dost násilně motivováno, a nakonec i výrazové prostředky, které kolísají mezi konvenční užítkovostí a jakýmsi nepřijemným patosem, nepřispívají k tomu, abych mohl tuto hru našim ochotníkům bezvýhradně doporučit. Mohu to však s radostí učinit u jiné hry sovětského autora — CIZÍ ROLE Sergeje Michalkova. Její ústřední otázkou je, zda má kladného filmového hrdinu hrát chlapec, jehož osobní profil má do kladného hrdiny velmi daleko. Pokládám tuto hru za pozoruhodnou zejména tím, že ukazuje společenské vztahy, které jsou základem naší nové, vpravdě socialistické morálky. Hra má jen dvě dekorace a je i herecky vděčná, protože má živé a věrohodné postavy.

A na závěr ještě dvě pohádky. PIVODA, VODNÍK POD VYŠEHRADSKOU SKALOU je dílem Františka Langra. Tato hra o českém vodníkovi, který se odstěhuje do moře a zase se vrátí zpátky domů, je naplněna spoustou moralizujících úvah, jejichž myšlenky (například protiválečné) jsou sice v podstatě správné, berou však dílku dramatický spád (pokud tu o něm ovšem lze vůbec hovořit). Děj hry je skutečně minimální a obávám se, že ty nejmenší, jimž je hra určena, dosti těžko upoutá. Hra, původně psaná pro loutky, má i mnoho problémů technického rázu. To doporučuji souborům, které hrají pro ty nejmenší diváky, už spíše pohádkovou hru Zdeny Horynové ZLATÁ STUDNA. Příběh o zemi, kde zlato nahradilo slunce a teprve lidská práce zase napravila osudné přání několika hamízníků, vychází z nejlepších lidových tradic, je jemný a poetický a vyjadřuje svou myšlenku úměrně k dětskému chápání.

PETR GRÍMM

RADNICKÁ CESTA

JIŘÍ BENES

Radničtí hrají Svobodovy Čekanky

Kdo pár let sleduje naše ochotnické divadelnictví, určitě zná jméno radnického ochotnického souboru. Radnice jsou malé hornické městečko na Rokycansku, ochotnické divadlo zde má víc než stoletou tradici. Ibsenova Nora, s kterou Radničtí vyhráli XXVI. Jiráskův Hronov a velmi čestně reprezentovali naše ochotnické hnutí v Německé demokratické republice, patří k několika málo nezapomenutelným ochotnickým inscenacím, které jsem v životě viděl. Plným právem tenkrát užasla naše kulturní veřejnost, kde se v malém, téměř neznámém městečku vzala celá řádka ne už jen hereckých talentů, ale všestranně vyzrálých hereckých sil, jak se zde mohla vyvinout taková vyzrálá režisérská individualita, jako je J. Keller, proč takoví herci, jako Vaňkátová, Aubrechtová, Šimice, Kratochvíl, Štěpánek, Kodet — proč dělají na šachtě, v domácnosti, na lékařském středisku, v holírně, místo aby hráli v oblastním divadle...

To nejsou žádné záranky ani nic tak mimořádného. K takovým výsledkům se může dopracovat ochotnický soubor, ovšem jen po mnohaleté intenzivní práci. Veliká houževnatá dřina může nahradit speciální divadelní vzdělání, talentovaný herec vyrostl i mimo profesionální scénu, jeho cesta za uměním je ovšem delší a těžší.

Několik let nebylo téměř slyšet o Radnických, nedosáhli dalšího tak pronikavého úspěchu, neprobojovali se na další Hronovy. Jako v celé řadě souborů jiných, docházelo i zde ke generační výměně. Úspěch Nory byl přece jenom převážně úspěchem několika málo jedinců — a více vyzrálých herců (ani druhý režisér) v Radnicích nebylo. Zprvu se zkoušelo opakovat úspěch Nory. Hledaly a uváděly se hry podobné komorního charakteru, s malým obsazením. Herci dostávali podobné role, dostávali se i se svým režisérem pomalu ale jistě do umělecké krize. Radnický divák (a nejen on, vždyť to je divadlo celého širokého okolí, má bohatou zájezdovou činnost a velkou reprízovou) začal být nespokojen, i když to vždycky neřikal naplno. Viděl totiž na různých pre-

miérách stále stejné obličejy, viděl různé hry stále podobného charakteru — a když byl ten divák trochu odborně divadelně vzdělán, dokonce také viděl opakované režisérské nápady a postupy hru ode hry. Radničtí ochotníci nejsou hloupí lidé, cítili to všichni, byli z toho nešťastní. Začalo se budovat studio mládeže.

Nebylo to lehké. Mladí z města i okolí většinou jezdí do škol i zaměstnání mimo domov a Radnice nejsou tak velké město, aby zde byl bohatý výběr po hraní dychtící mládeže. Po řadu let se zde hrálo divadlo s úrovní vysoce nad ochotnický průměr. Sám téměř šest let sleduji všechny radnické inscenace a na prstech jedné ruky bych v nich všech dohromady spočítal začátečníky, kteří se tu a tam objevili, ovšem jen v rolích epizodních. A teď najednou začít hrát se začátečníky, s mladými zajíci, kteří to samozřejmě neumějí a kteří mají málo času, mnoho zájmů a v nichž se teprve ta pravá láska k divadlu musí probouzet — to není malý úkol.

Ten úkol vzal na svá ramena M. Janata, ochotnický nadšenec tělem duší, jeden z těch mála ryzích ochotnických kádrů, které pro myšlenku ochotnického divadla žijí a bez velkých řečí mu přinášejí obrovské oběti. Začal z ničeho, získával mládež pro divadlo kde se dalo, chodil za mladými, zastavoval je na ulici, nezalekl se žádné překážky, s nesmírnou trpělivostí znovu a znovu začínal, přesvědčoval lidi, učil je, dřel za ně, sám stavěl scénu, všechno obstarával, denně zkoušel — a hlavně: věřil mladým lidem. Jeho dvouletá práce přinesla už své první ovoce.

Kaceřov je vesnice na hranicích rokycanského okresu. Má na 150 obyvatel, výborně pracující JZD — a polo-rozpadlý zámek, kdysi slavné feudální sídlo, dnes jen tak trochu zbytečnou upomínku starých časů a rozpadávající se bytové jednotky pro netopýry. Radnický soubor zde už deset let organizuje letní ochotnické festivaly. Ochotnických festivalů znám několik desítek — tenhle je zcela mimořádný. Nejde ani tak o to, že se hraje na

nádvoří a každá divadelní rekvizita se sem musí přivést nebo přinést na zádech, ale především o ten ohromný zájem lidí, kteří každou sobotu přijdou z daleka široka na divadlo. Minulou sobotu jsem před zámkem napočítal 56 osobních automobilů a přes čtyřicet motorek. Diváci se ovšem také svázejí autobusy a hodně chodí pěšky, často mnoho kilometrů. 500 diváků tu bývá běžně, někdy také dvakrát tolik. V programu letošního Kaceřova vystupuje radnické studio třikrát. Hraje Rozova (Když hledáme radost), Svobodovy Čekanky a pro děti Voglové pohádku Pasáček vepřů. Zato kolektiv starých ostřílených radnických borců nehraje ani jednou. Má totiž v repertoáru Karvašův Meteor, ale už od loňska... Už ten počet tří představení studia je mnohomluvný. Ale i kvalita inscenací je dobrá, zvláště Rozova hrají radničtí mladí v úrovni letošních lepších inscenací Šrámkova Písku.

Starší začínají konečně ve větším počtu pomáhat. Režiséra Kellera jsem viděl zaskakovat jednu figurku v Čekankách (hrál to znamenitě) a slavného hronovského Helmera (takto učitele Šimice) jsem našel stavět scénu a dělat inspič. Ano, další radnická cesta se už rýsuje docela jasně. Doba studia zde končí. Studio splyne se starým souborem, starší a zkušenější musí dát právě nyní všechny své zkušenosti mladým, hrát s nimi, nepodceňovat je, nebát se nevyrovnaného představení, v němž mladí vystoupí na jedna prkna se zkušenějšími. Protože ti dnešní mladí za pár let — zůstanou-li divadlu věrni — se to naučí stejně dobře a možná ještě líp, možná, že zase za pár let přijde doba, kdy celá naše ochotnická veřejnost užasne, kde se to v těch Radnicích zase vzala taková řádka výborných herců...

Corrinthovi Trojané, které nyní celý radnický soubor jednotně začíná studovat, mohli by i zde hrát dobrou funkci inscenace stmelující kolektiv, bojující v něm různé skutečné i jen papírové přehrahy mezi lidmi.

PLNÍME ZÁVAZKY NA POČEST 15. VÝROČÍ OSVOBOZENÍ VLASTI

Naši redakci průběžně docházejí zprávy o plnění zá-
vazků, které uzavřely ochotnické soubory na počest 15. vý-
ročí osvobození republiky. Přinášíme z těchto zpráv ales-
poň stručný výtah.

■ **SOUBOR ZK VAGÓNKA TATRA SMÍCHOV** zajistil festi-
val her pro účastníky Spartakiády, udržel v repertoáru
čtyři své hry a uvedl na zahájení festivalu premiéru páté
— Drdových Dalskabátů. Z toho důvodu také nemohl při-
jmout úkol nastudovat pro Hronov Jiráskovu Kolébku.
V příští sezóně se hlavní pozornost souboru zaměří na
obor malých forem. Členové souboru sami zpracovali ně-
kolik krátkých programů, s nimiž navštěvovali agitační
střediska v předvolební kampani. Práce s dětmi vyvrcho-
lila estrádou „Děti dětem“, v níž účinkovaly a pořad samy
konferovaly děti zaměstnanců závodu. V této úspěšné akci
bude soubor nadále pokračovat. Velmi úspěšná je dosa-
vadní činnost studia mladých při souboru. Hlavní zřetel
při jeho vedení je upřen na výchovnou stránku věci. O spo-
lečenský život se stará samospráva studia. Členové studia
jsou také zařazováni do různých akcí souboru jako uva-
děči, herci, techničtí pomocníci apod. Patronát nad ves-
nickým souborem je soustavně vykonáván. Spočívá zatím
na spolupráci dramaturgické, herecké i režijní.

■ **SOUBOR „TYL“ OB V LOMNICI n. POP.** uvedl podle
svého závazku Karvašovu Půlnoční mši, Rozovovu Člověk
hledá radost, Konopáčovu Detektivku a pro děti Medovou
pohádku. Svůj závazek v uvádění her na podzim ještě
překročí. Dosavadním výsledkem spolupráce s ČSM je
výcvik mladých lidí na malých jevištních formách a mlá-
dežnických hrátkách. V druhé polovině roku navštíví mladí
za pomoci starších členů souboru hru. Tři členové sou-
boru jsou ve spojení s okolními vesnickými soubory, dále
jsou navštěvována představení souborů v Nové Vsi n. P.
a v Kyjích, ale na pomoc při jejich zkouškách se ještě
nedostalo, takže závazek zůstává v tomto bodě zatím ne-
splněn.

■ **SOUBOR KULTURNÍHO DOMU PRACUJÍCÍCH VE STARÉ
ROLI** splnil svůj závazek s uváděním Arbuzovova Domu
na předměstí. Hru postupně uvedl třikrát doma, dále
v Karlových Varech, Žluticích, Chebu, a zúčastnil se s ní
rovněž čestně ústředního kola celostátní soutěže vesnic-
kých souborů v Jindř. Hradci. Podle dalšího bodu závazku
naviguje soubor tento rok již druhou hru pro mládež.

■ **„SIRÉNA“, DIVADELNÍ ODBOR ČSPO ŠENOV** uzavřel
družbu se souborem Lysůvky u Mítku a plní postupně
plán třinácti repríz s Karvašovou Půlnoční mší. Plnění
dalších úkolů závazku není zatím ještě dostatečně výrazné.

■ **ZK LIGNIŤAN DOLU 1. MÁJ V DUBŇANECH** zajíždí do
širokého okolí s Karvašovou Půlnoční mší a Drdovými
Hrátkami s čertem. Pracuje jako patron v mutěnickém
souboru a pomáhá mu již při studiu druhé hry. Technici
pomohli Mutěnickým brigádě instalovat nové jevištní
osvětlení. Estrádní a agitační skupina vystupovala na před-
volebních schůzích na agitačním voze a pomáhala v míst-
ním rozhlase. Na úpravě kulturního domu odpracoval člen
souboru s. Charous 100 brigádnických hodin.

■ **TATRAN MORAVIČANY** sehrál na počest 15. výročí re-
publiky Burjakovského Lidé bděte.

O. Levada-L. Hroch: Oj, u poli nivka. Na Šrámkově Písku
hrál ukrajinský soubor JSS Snina

■ **ZK ŽELEZNIČÁŘ V MORAVSKÉ TŘEBOVÉ** studuje spo-
lečně s JZD Chornice Mordovou roklí. Na výstavbě letního
kina odpracovali členové 24 hodin, pro okresní národní
výbor 12 hodin na sestavování komplexních plánů 3. pěti-
letky. Závazek účasti na Soutěži tvořivosti mládeže je
splněn. Soustavně pomáhá soubor vesnickým souborům
v Sušici, Chornici a školám v M. Třebové a Boršově.

■ **FRENŠTÁTSKÝ SOUBOR DIVADLA A RECITACE PŘI
ZK OSP** sehrál podle závazku Cachovu hru Moje teta —
tvoje teta pro zaměstnance OSP na oslavu desátého vý-
ročí založení závodu, dále zdarma pro patronátní JZD
Lichnov, ve Lhotce pro místní JZD, v Ostravě-Vítkovicích
a ve Frenštátě pro JZD Trojanovice. Čtyřikrát soubor uvedl
ve spolupráci s Mladou frontou a řadou známých básníků
literární hudební večer „Jarními cestami poezie“. Karva-
šova Půlnoční mše byla uvedena na frenštátském festi-
valu.

■ **DRAMATICKÁ SCÉNA HORNICKÉHO DOMU KULTURY
V HORNÍ SLAVKOVÉ** svůj závazek již v podstatě splnila
a ještě rozšířila v některých důležitých bodech. Kromě na-
plánovaných představení provedla kulturní úderka diva-
delního souboru tři pásma (k výročí narození V. I. Leni-
na, J. Wolka a k 1. máji). Soubor zajíždí do obce Otročin,
kde není vyvíjena žádná kulturní činnost a kde má závod
patronát nad JZD. Soubor zde vystupuje na veřejných
schůzích, zajistil program veselice a činnost kulturní úder-
ky v agitačním středisku. Celá činnost je zaměřena k vy-
tvoření vlastního souboru v patronátním JZD.

■ **DIVADELNÍ SOUBOR SDZ SEDLČANY** splnil poslední
bod svého závazku již v předvečer květnových oslav uve-
dením protifašistické hry H. Zinnerové Kávárna Payer.

■ **SOUBOR DO J. K. TYLA V KUTNÉ HOŘE** splnil závazek
nastudovat mimo bohatý dramaturgický plán, který obsa-
hoval i předvolební estrádu, ještě hru, vhodnou pro zá-
jezdy i do nejmenších míst okresu v období předvolební
agitace. Závazek splnil uvedením hry G. Felkela Narkóza,
s níž od premiéry (5. 5.) až do voleb zajížděl dvakrát týdně
do nejmenších obcí. Kutnohorští nám napsali o zvláště
srdečném přijetí hry družstevníky v Hodkově, kde byli na
zájezdu vůbec poprvé, protože obec připadla k okresu
teprve po územní reorganizaci.

■ **DIVADLO HANÁ — ZK SANDRIK VÝŠKOV** podle svého
závazku pomoci vesnici zapůjčil ochotníkům v Hrušova-
nech kulisy pro Lucernu, Hoštickým kulisy pro pohádku,
Dědickým pro hru Hej, pane kapelníku, Tučapským kostý-
my a nábytek pro uvedení Kristýny, Drysíckým rekvizity
pro Vpád, Lulečským reflektory pro estrádu atd. Na vše-
chna představení Divadla Haná byli pozváni členové okres-
ního poradního sboru, diskuse o představeních byly for-
mou školení všech účastníků.

Děkujeme všem souborům a čekáme na jejich další zprá-
vy o plnění závazků.

ZÁVĚR CELOSTÁTNÍ SOUTĚŽE VESNICKÝCH SOUBORŮ V PRAŽSKÉM KRAJI

Po čtyři květnové neděle a soboty přijížděly vesnické soubory od Vltavy, z Posázaví i od Brandýsa a Prahy na III. Podlipanské hry v Kostelci n. Č. l., které byly po několikaleté přestávce znovu obnoveny jako krajská přehlídka vyspělých vesnických ochotnických souborů v Pražském kraji. Vystřídaly se tu divadelní soubory: OB Čestín, OB Kosoř, OB Jirásek Sluhy, ZK Vodní dílo Kamýk, TJ Sokol Chocerady, OB Přišimasy, Osmiletá střední škola z Úval a na zahájení i ukončení přehlídky i místní soubory (pěvecký i divadelní) s dobrým a pestrým repertoárem. Po zahajovacím představení Stehlíkova Mordové rokle následovalo Remarquovo Poslední dějství, Martincova Hlavní přelíčení jsou veřejná, Cachova Moje teta — tvoje teta, Stanislavova Návštěva nepřichází a Karvašovy Pacient 113 i Půlnoční mše. Nechyběla tu ani hra pro mládež, Dismanova Tři medvídky. Proběhlo tu i dvoudenní internátní školení vesnických režisérů, kterým tu přednášeli o režijní práci na představení i o práci herců a s herci s. Tumlíř, laureát státní ceny s. K. Palouš a z Realistického divadla s. Taub. Vždy znovu a znovu se opakovaly dojemné chvíle se slzami v očích všech členů souboru i jejich přátel při srdečném uvítání souboru v příjemném prostředí zasedací síně MNV, kde pozdravili soubor i patroni s upomínkovými dary, pionýři květinami a členové patronátního souboru písněmi. Každý účastník zájezdu si odtud odnášel vedle nezapomenutelných dojmů i trvalou připomínku na tyto milé a soudružské chvíle — džbánky, kosteleckou keramiku. A po této chvíli se již pořadatelé i patroni dělili v péči o soubor až do jeho odjezdu. Souborům se v Kostelci líbilo nejen všechno to, co jim jejich hostitelé ukazovali, ale i velmi příjemné, upravené a vyzdobené a čisté prostředí divadelního sálu, který byl při všech představeních naplněn diváky většinou z okolních vesnic. Stejně tak radostný byl pohled na přátelskou besedu po představení souboru s patrony i početnými přáteli. I tady se některé soubory projevíly velmi pohotově v organizování zábavy i pobavení nejen tancem a hudbou, ale i vhodnými malými formami, jak tomu bylo při besedě se souborem OB Sluhy. Jaký div, že se nechťelo ani místním účastníkům, ani souboru i s desítkami kilometrů cesty před sebou, třeba i dlouho po půlnoci z takovéto besedy odejít. A co nových přátelství se tu uzavře i trvalé družby navážou a vymění se i bohaté zkušenosti. Všechno je tu takové radostné, upřímné, srdečné, vpravdě soudružské prostředí bez okázalosti a oficiálnosti. — Mnohé soubory hned ujednávají s patronáty nová setkání a zájezdy s představením přímo k patronovi (OB Čestín hrál znovu Mordovou roklí v Léčebné tuberkulózy v Kostelci n. Č. l., patron. závodě 14. 5., Kamýk pozval kostelecký soubor). Velmi cenná byla i setkání patronů souborů z místa působitě i místa přehlídky a výměna zkušeností JZD i ČSSS a porovnání výsledků práce. Taková beseda pracovníků ČSSS z Kosoře, kteří se souborem přijeli, a patronem ČSSS z Kostelce, kde se oba partneri pochlubili i dobrými výsledky své práce, byla i radostným školením pro oba. Myslím, že takovýto neoficiálních besed by mělo být v budoucnu více využíváno a podobných setkání zaměstnanců ze všech pracovišť a různých oborů při příští přehlídce vesnických souborů i více naplánováno. I. kraj. přehlídce vesnických souborů v Kostelci n. Č. lesy možno hodnotit po všech stránkách jako zdařilou, svědčí o tom i četné děkovné dopisy souborů i závěrečné hodnocení celé přehlídky v poslední květnové neděli za účasti zástupců všech hostujících souborů, kteří se spontánně vyslovili pro pořádání příští přehlídky vesnických souborů opět v Kostelci. Organizaci a uspořádání III. Podlipanských her prováděli a připravovali většinou dobrovolní pracovníci z řad ochotníků a v porovnání s Ústřední přehlídkou vesnických divadelních souborů v Kroměříži, Jindřichově Hradci a Levicích by kostelecká obstála velmi čestně.

L. Lhota

Z OCHOTNICKÉHO ŽIVOTA

PRAHA

Soubor Malá scéna Osvětové besedy na Žižkově zúčastnil se na pozvání slovenských přátel Festivalu současných her bratislavských ochotnických souborů. Představení Stanislavovy hry Návštěva nepřichází mělo velký úspěch a soubor byl pozván k dalšímu zájezdu. Navázaná přátelská spolupráce mezi pražskými a slovenskými ochotníky přinese jistě vzájemný prospěch.

Členové souboru Malá scéna Osvětové besedy na Žižkově loučí se touto cestou s obětavým pracovníkem Josefem Svobodou, který zemřel v červnu t. r.

GOTTWALDOV

Můžeme s radostí konstatovat, že ochotnické hnutí na gottwaldovském okrese dosahuje stále lepších výsledků. Do celostátní soutěže vesnických souborů bylo zapojeno 38 souborů. Věnovali jsme této soutěži velkou pozornost a podporovali soubory instrukčními dopisy, svoláním aktivu vedoucích souborů i osobní návštěvou členů okresního poradního sboru. Pomáhali jsme souborům při výběru vhodných her. Naše úsilí bylo odměněno — dva naše soubory se umístily v krajském kole soutěže na prvním a druhém místě. Jsou to soubory OB Lukov a OB Žlutava. Soubor OB Lukov s hrou svého rodáka Františka Pavlíčka Labyrint srdce reprezentoval náš okres na VI. divadelním festivalu nejvyspělejších souborů bývalého Gottwaldovského kraje v Luhačovicích a na přehlídce vesnických souborů v Levicích na Slovensku. — Dramaturgická práce se u nás podstatně zlepšila — soubory se zaměřily na hry dnešní, současné. Jen jedinkrát zabloudivla nedopatřením do repertoáru Divá Bára. — Také 15. výročí našeho osvobození oslavily soubory důstojně — vizo-vický soubor uvedl Karvašovu Půlnoční mši, Fryšták Karvašovu hru Pacient 113, Lukov Pavlíčkův Labyrint srdce, Žlutava Prachašovu hru Domov je u nás, Halenkovice Pavlíčkovu Černou vlnku, Slušovice Jarišovu Přísahu a další a další. — Také II. okresní divadelní přehlídka v Lukově měla velmi dobrou úroveň po stránce dramaturgické i organizační.

I vnitřní život souborů se změnil k lepšímu. Soubory začaly clevědomě vychovávat mladé členy, začaly si vážit pomoci, kterou jim svou přímou a konstruktivní kritikou poskytly poroty. — Práce okresního poradního sboru byla dobrá. V řádných čtrnáctidenních schůzkách řešili jeho členové různé problémy ochotnické práce. Přesto musíme přiznat, že jsme ještě neudělali vše pro dobrou a stálou spolupráci všech souborů s okresním poradním sborem. Ale chceme vyřešit také tento problém.

V. Kocourek, předseda OPS-d

MORAVSKÉ BRÁNICE

V Moravských Bránicích u Brna se hraje divadlo už pěknou řádku let. A letos se divadelní soubor Sokola probojoval s hrou Jaroslava Dietla Nepokoje hody sv. Kateřiny na krajský divadelní festival v Adamově. Bráničtí ochotníci jsou velmi pilní, poctiví a svědomití a hrají s neobyčejným zápalem. A ještě — jsou mladí. Když za nimi přijel před medávnem J. Dietl na besedu, byl překvapen věkovým průměrem souboru — žádný člen není starší než 26 let! V budoucnosti chtějí využívat mladí ochotníci moderního jeviště i pro malé formy.

-ZK-

Záběr ze hry H. Zinnerové: *Kavárna Payer* v inscenaci souboru SDZ Sedlčany

SLATIŇANY. Po bohaté činnosti souboru „Vrchlický“ následovala dlouhá stagnace — za rok jedna, nejvýš dvě premiéry. A tak sezónu 59—60 pokládá soubor nyní dramatický odbor ZV ROH THZ, za přelom ve své práci. Uvedl čtyři premiéry — *Legenda o lásce*, *Noc na Karlštejně*, pro soutěž Steelfordův objev, její pastorkyně, slavnostní večer k 15. výročí osvobození, vzpomínkový večer na J. Vrchlického, a ještě zbyl čas na divadelní karneval. Novinkou v životě souboru jsou pravidelné čtrnáctidenní besedy, na nichž se hovoří o nových hrách, o režii, probíhá praktický kurs maskování, zkoušejí se malé formy. V letních měsících se přestěhovaly besedy z kulturního domu na návrší nad městečko a zazněly na nich verše Šrámkovy, Zpěvy staré Číny, milostné verše Achmatové. — Umělecká rada souboru připravila v červenci dramaturgický plán na příští sezónu: *Dalskabáty*, *Veselohru* na mostě a *Rohovina Čtverrohého*, *Strýčka Váňu*, *Robina Zbojníka* a *Srpnovou neděli*.

J. Mrkvička

PETROVICE. Petrovice II je vesnička, jakých je mnoho na Kutnohorsku i jinde, a přece může mnohým obcím sloužit za vzor. Místní občané tu vybudovali a letos v květnu — k 15. výročí našeho osvobození Sovětskou armádou — otevřeli velmi pěkný, dobře řešený kulturní dům. Věnovali jeho výstavbě přes 13 tisíc brigádnických hodin. Nemalý podíl na tom mají i místní ochotníci. Dramatický soubor místní Osvětové besedy uvedl zde začátkem července Drdovu komedii *Dalskabáty*. Nebyla to snadná záležitost a soubor hru dlouho a pečlivě připravoval. A výsledek se dostavil. Obecenstvo v přeplněném hledišti zaujatě sledovalo a vřele oceňovalo historii zapomenutého čer-

OB Petrovice II hrála *Drdovu Dalskabáty*

ta, tlumočenou s elánem všemi účinkujícími. K úspěchu představení přispěla i pomoc členů divadelního souboru závodního klubu Sázavan ve Zručí, kteří pro hru připravili dobrou scénu. —šr—

MŠENO. V dubnu t. r. uvedl divadelní soubor Mácha při OB Rozovovu šťastnou cestu. Z deseti účinkujících stálo na scéně po prvé, nejvýš po druhé osm mladických herců. Všichni pracovali se zřejmou radostí, všichni byli poctivě oddáni své práci na jevišti. Již to, že se podařilo mládež získat a nadchnout, je čin jistě záslužný. Chvála patří však po zásluze i dobrému provedení náročné veselohry. Každý, kdo někdy pracoval na představení se začátečníky, dovede si představit obtížnou práci režiséra. Soudruh Dědek dokázal zaujmout pro dobré divadlo nejen své herce, ale i mladý technický personál.

Přejeme souboru, aby cesta, kterou nastoupil, byla trvalá a radostná. První rozhodný a těžký krok byl učiněn a chceme věřit, že ani jeden z mladých nadaných lidí (například Máša — M. Šnýdlová, Vadim — Ludvík Šmejkal, Arkadij — Jar. Mědílek) ji již neopustí, i když hrají za podmínek velmi ztížených. Tak například velmi talentovaný J. Zubilánský (Andrej), učeň strojního zámečnictví, dojíždí denně do práce ve 4 hodiny ráno, rovněž J. Studnička (Alex) a další. Právě tak věříme, že starší členové souboru budou se svým mladým kolegům i nadále věnovat se stejnou trpělivostí a že jim budou dále svými zkušenostmi pomáhat. Von-

CHLENY. Oblastní přehlídky vesnických souborů jsou v Chlenech tradiční a rychnovský OPS rád svěřuje jim každoroční uspořádání. Vždyt letošní přehlídka je už čtvrtá a jako ty předcházející dobře připravená a soubory se zde cítí opravdu jako doma. Konala se opět v přátelském prostředí a za plné účasti obecnstva z celého okolí. K dobrému průběhu přispěla i práce poroty, ale i pochopení členů účinkujících souborů, kteří většinou opravdu přijímali připomínky poroty ne jako pouhé výtky, ale dobře myšlené rady pro jejich další divadelní činnost. Okres Rychnov n. Kn. byl zastoupen souborem OB Čestice n. Orli., který uvedl Pavlíkovu Černou vlajku v původní verzi. Její ideový záměr byl vzhledem k místním poměrům oceněn. Škoda, že některé krásné typy postav nebyly správně vykreslené a někdy zůstaly nepochopené. OB Nový Hrádek zastupoval okres Dobrušku hrou A. Jirásky *Vojnarka*. Ani zde nedokázali herci ukázat vnitřní vztahy a proměny postav, a proto představení vyznělo málo věrohodně. Také třetí účastník — OB Lichkov z okresu Žamberk, který si vybral hru L. Bublíka *Rozkaz*, nedosáhl většího uměleckého úspěchu. Stejně chyby u všech souborů dokazují, že poradní sbory pro divadlo musí hledat cestu, jak pomoci souborům při ideovém vyznění a podtržení hlavní myšlenky inscenovaných her. Na ukončení přehlídky uvedl soubor hudební školy z Týniště n. Orli. ukázkou malých forem s pěkným a rozmanitým pořadem. —var—

* OCHOTNICKÉ DIVADLO * ROČNÍK VI Č. 9 ZÁŘÍ 1960

KAREL KYNCL: *VOJÁK*, vítězná inscenace vojenského souboru na IV. Šrámkově Písku. Foto Minc

Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, národní podnik, Praha 2, Stalinova 46

Vedoucí redaktor JIRÍ BENEŠ

Grafická úprava František Škořepa

Redakce: Praha 1, Stalinova 3
telefon 220957

Vychází začátkem každého měsíce

Cena jednotlivého výtisku 3 Kčs

Tiskne Knihtisk, n. p., závod č. 2, Praha 2, Slezská 13

Rozšiřuje poštovní novinová služba (PNS)

F-02*01336

Z O B S A H U

VI. Semrád: Zákon daný vítězstvím	193
J. Vinárek: Péče o ochotnické hnutí v nové územní organizaci 194	
M. Langášek: Moskva divadelní	195
S. Dolanská: Chvála cirkusu	196
V. Doubek: Ženy v pozadí	197
Z. Josková: Mládežnické soubory na IV. Šrámkově Písku	198
J. Tumlíř: Letos za Putimskou branou	199
J. Císař: O skutečnou divadelní tvořivost	201
V. Semrád: České drama 1945—60 (IX.)	202
N. Rybínová: O hercově pohybu	204
Divadlo v roli vychovatele	206
Profesionální divadla o spolupráci s ochotníky	207
K. Šálek: Úvod do kostýmnictví	208
J. Bílý: Pohlednice z Lipnice	209
P. Grym: Smolíkův „Zdravý nemocný“	210
V. Doubek: Agitbrigády dnes a zítra	211
P. Grimm: Dilia	212
J. Beneš: Radnická cesta	213
Z ochotnického života	215

Toto číslo mělo redakční uzávěrku 5. srpna, vyšlo 1. září 1960

M. OSCÁDALOVÁ — VĚRA, JAROMÍR NAVRÁTIL JAKO LADYGIN
V LEONOVĚ OBYČEJNÉM ČLOVĚKU.
STUDIO MRŠTÍK ZK MORAVSKÝCH ŽELEZÁREN V OLMOUCI

VŠECHNY CESTY VEDOU DO HRONOVA

Během třiceti ročníků Jiráskových Hronově vystřídaly se zde soubory ze všech končin naší republiky. Pokoušíme se to znázornit přiloženou mapkou a vypisujeme zde všechna místa, z nichž po třicet let putovaly ochotnické soubory do Hronova.

Soubory hlavního města Prahy vystoupily v Hronově v letech 1931, 1935, 1936, 1940, dvakrát v roce 1941, dále v roce 1942, 43, čtyřikrát v roce 49, jednou v roce 50, třikrát v roce 54, dvakrát v letech 55 a 56, jednou v roce 57, dvakrát v roce 58, jednou v roce 59 a 60.

Z oblasti bývalého KNV Praha vystoupily soubory z těchto míst: Nymburk 1940, Mělník 1941, 1947, 1960, Kounice 1951, Kostelec n. Č. 1. 52, Úvaly 57, Kutná Hora 57, Kolín 36, Mladá Boleslav 38, 39, 41, 42, Benátky n. J. 55, Brandýs 59, Čelákovice 57, Hýskov 55, Rakovník 47, 48, 49, 59, Hořovice 46, 50.

Z bývalého Plzeňského kraje vystoupily soubory ze samotné Plzně devětkrát, a to v letech 32, 37, 41, 46, 48 (dvakrát), 51, 58 a 60. Soubor z Blovic v roce 48, Tachov 50, Strakonice 51 a Radnice 56.

Z bývalého Karlovarského kraje

v roce 1952 soubor z Nejdku a v roce 57 z Mariánských Lázní.

Z bývalého Ústeckého kraje Most 33, Litoměřice 46 a Ústí 49.

Z Liberecka se do Hronova probíjaly Turnov 36, Lomnice n. P. 37, Semily 46, Železný Brod 47, Bělá 47, Jilemnice 55, Hejnice 56, Rumburk 58.

Velmi početně byl zastoupen bývalý Královéhradecký kraj: Hradec 35, 50, Hradecko 45, 51, Jičín 32, Nový Bydžov 31, 41, 47, 57, Chlumecko 40 a 48, Horní Nová Ves 51, Jaroměř 51, 56, 58, 60, Dvůr Králové 38 a 39, Třebetice 49, Častolovice 48, Náchod 50 a 60, Hronov 32, 45, 47, 48, 51, 53, 55, 56 a 58, Ruprechtice 52, Žacléř 55 a Velké Svatoňovice 60.

Soubory z Pardubic vystoupily v letech 31, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 48, 50, 59 a 60, Dašice 40 a 47, Č. Třebová 33, 52 a 53, Ústí n. O. 40, Chrudim 39 a Chrást 49.

Z bývalého Jihlavského kraje Pelhřimov 40, 46 a 48, Zruč 50, Třebíč 53, 56 a 57 a Jihlava 48.

V bývalém Československém kraji se chlubí hronovskou účastí Prachatic 33, Budějovice 59, Soběslav 41, Písek 53, Sezimovo Ústí 59, Strakonice 51 a Tábor 60.

Brněnské soubory vystoupily v letech 57, 58 a 60, Brno-Husovice 47, Brno-Kr. Pole 48, 51, 54, 56 a 59, Svitavy 49, 52, 53, 55, 58, 59, Vendolí 54.

Z bývalého Olomouckého kraje Prostějov 34 a 46, Přerov 46, 47, Šternberk 49, Šumperk 52, Kojetín 56 a 58, Olomouc 34 a 60 a Předměstí 58.

Ostravské soubory vystoupily čtyřikrát (45, 46, 47, 48), vítkovický soubor v letech 55, 56, Opava 34, Vítkov 48, Nýdék 55, Stará Bělá 59, Hnojník 52 a Nový Jičín 54.

Z bývalého Gottwaldovského kraje Otrokovice 53, Kroměříž 55, Kyjov 41, Napajedla 60, Gottwaldov 57 a 60.

Slovenská města: Žilina 53, Martin 46 a 58, Pov. Bystrica 48, 52, Rybárpole 51, Púchov 49, 53, 58, 60, Lipt. Mikuláš 54, 55, Prievidza 59, Levice 49, 50, Opatovce 51, B. Bystrica 32, 56, 57, Zvolen 50, Lučenec 50, 54, 56, Filakovo 49, Podbrezová 60, Trebišov 49, 55, 56, 59, Levoča 52, Štós 54, Stakčín 55 a Solivar 57.

Kromě toho v roce 45 vystoupila ochotnická opera z Brna, pětkrát jsme v Hronově uvítali loutkářské soubory, třikrát zahraniční a čtrnáctkrát armádní.

